

*Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Vlada Kantona Sarajevo*

***SMJERNICE EKONOMSKE I FISKALNE POLITIKE
ZA PERIOD 2018.-2020.***

Sarajevo, maj 2017. god.

Sadržaj

Pregled skraćenica	4
Lista tabela	5
Lista grafikona	5
Sažetak	6
Uvod	7
1. Strateški ciljevi ekonomske i fiskalne politike FBiH	8
2. Osnovni makroekonomski pokazatelji	9
2.1. Osnovni pokazatelji u proteklom periodu za KS	10
2.1.1. Industrija	10
2.1.2. Šumarstvo	11
2.1.3. Građevinarstvo.....	12
2.1.4. Trgovina	12
2.1.5. Turizam i ugostiteljstvo	12
2.1.6. Saobraćaj.....	12
2.1.7. Zaposlenost	12
2.1.8. Nezaposlenost.....	14
2.1.9. Plaće	15
2.1.10. Cijene	15
2.1.11. Vanjska trgovina.....	16
3. Osnovni pokazatelji ekonomske i fiskalne politike	19
3.1. Realni sektor	19
3.2. Javne finansije	21
3.2.1. Indirektni porezi.....	21
3.2.2. Direktni porezi.....	22
4. Pretpostavke društvenog i privrednog razvoja za budžetsku i sljedeće dvije godine	23
4.1. Oblast pravde i uprave	23
4.2. Oblast prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša	24
4.3. Oblast komunalne politike i infrastrukture.....	24
4.4. Oblast saobraćaja	25

4.5. Oblast unutrašnjih poslova	26
4.6. Oblast privrede	27
4.7. Oblast finansija.....	27
4.8. Oblast zdravstva.....	27
4.9. Oblast za obrazovanje, nauku i mlade	29
4.10. Oblast kulture i sporta	30
4.11. Oblast za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice.....	32
4.12. Oblast boračkih pitanja	33
5. Procjena prihoda budžeta KS	36
6. Plan upravljanja javnim dugom KS.....	39
7. Zaključak	42

Pregled skraćenica

<i>Skraćenica</i>	<i>Puni naziv</i>
BAM	Međunarodna skraćenica za konvertibilnu marku
BD	Brčko distrikt
BDP	Bruto domaći proizvod
BHAS	Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine
BiH	Bosna i Hercegovina
CB BiH	Centralna banka Bosne i Hercegovine
DEP	Direkcija za ekonomsko planiranje
EBRD	European Bank for Reconstruction and Development/Evropska banka za obnovu i razvoj
EU	Evropska unija
EUR	Euro valuta
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
FIPA	Foreign Investment Promotion Agency/Agencija za unapređenje stranih investicija
IBRD	International Bank for Reconstruction and Development/ Međunarodna banka za obnovu i razvoj
IDA	International Development Association/Međunarodno udruženje za razvoj
JP	Javno preduzeće
JR	Jedinstveni račun
KJKP "GRAS"	Kantonalno javno komunalno preduzeće "Gradski saobraćaj"
KJKP "ZOI 84"	Kantonalno javno komunalno preduzeće "Zimske olimpijske igre 84"
KJP	Kantonalno javno preduzeće
KM	Konvertibilna marka
KS	Kanton Sarajevo
KV	Kvalifikovani radnik
MMF	Međunarodni monetarni fond
NKV	Nekvalifikovani radnik
NSS	Niža stručna sprema
p.p.	Procentni poen
PDV	Porez na dodanu vrijednost
PKV	Polukvalifikovani radnik
PU FBiH	Porezna uprava Federacije Bosne i Hercegovine
RS	Republika Srpska
SERDA	Sarajevo Economic Region Development Agency/Sarajevska regionalna razvojna agencija
SSS	Srednja stručna sprema
UIO	Uprava za indirektno oporezivanje
USD	Američki dolar
VKV	Visokokvalifikovan radnik
VŠS	Viša stručna sprema
VSS	Visoka stručna sprema
WB	World Bank/Svjetska banka

Lista tabela

Tabela 1: Osnovni makroekonomski pokazatelji.....	9
Tabela 2: Rast industrijske proizvodnje.....	10
Tabela 3: Pad industrijske proizvodnje.....	11
Tabela 4: Ukupan broj nezaposlenih po stručnoj spremi (Decembar 2016).....	15
Tabela 5: Index potrošačkih cijena u BiH – odabrani odjeljci (poređenje sa istim periodom prethodne god.).....	16
Tabela 6: Osnovni indikatori na tržištu rada.....	20
Tabela 7: Naplata i raspodjela prihoda od indirektnih poreza (rast g/g u % osim ako nije drugačije naznačeno).....	21
Tabela 8: Prihodi od direktnih poreza, doprinosa, taksi, naknada i sl.....	22
Tabela 9: Saobraćajnice planirane za izgradnju (kreditna sredstva).....	25
Tabela 10: Projicirani prihodi za trogodišnji period 2018.-2020. godine.....	38
Tabela 11: Pregled stanja duga i struktura po kreditima i obaveza za servisiranje za period 2017. - 2020. godine.....	40

Lista grafikona

Grafikon 1: Ukupan broj zaposlenih u Kantonu Sarajevo (Decembar 2016).....	13
Grafikon 2: Broj zaposlenih u privrednim djelatnostima KS (Decembar 2016).....	13
Grafikon 3: Kadrovska struktura nezaposlenih osoba u KS (Decembar 2016).....	14
Grafikon 4: Prosječna neto plaća u privrednim djelatnostima Kanton Sarajevo (Decembar 2016).....	15
Grafikon 5: Vanjskotrgovinska razmjena BiH, FBiH i KS (Decembar 2016).....	17
Grafikon 6: Izvoz top 10 roba za KS (Decembar 2016).....	17
Grafikon 7: Uvoz top 10 roba za KS (Decembar 2016).....	18
Grafikon 8: Vanjskotrgovinska razmjena KS po općinama (Decembar 2016).....	18

Sažetak

Smjernice ekonomske i fiskalne politike Kantona Sarajevo je dokument zasnovan na strateškim planovima budžetskih korisnika za trogodišnji period, te na Programu ekonomskih reformi, kao i Akcionom planu za realizaciju Reformske agende. Svrha ovog dokumenta je prevođenje srednjoročne fiskalne strategije u budžetsku metodologiju, te definisanje okvira za planove budžetskih i vanbudžetskih korisnika.

Ministarstvo finansija Kantona Sarajevo, poštujući budžetski kalendar, u skladu sa Zakonom o budžetima u FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15 i 102/15) priprema i dostavlja Vladi KS Smjernice na razmatranje i usvajanje, a iste predstavljaju osnovu za izradu srednjoročnih i godišnjih planova. Smjernice imaju za cilj projekciju prihoda i rashoda za pripremu Dokumenta okvirnog budžeta što je temelj za izradu Budžeta Kantona Sarajevo za 2018. godinu. Budući da je Vlada KS odlučna u provedbi reformskih aktivnosti, te će u narednom srednjoročnom periodu poduzeti strukturne napore fiskalne konsolidacije, tako Smjernice stavljaju fokus na politiku smanjenja/ograničavanja javne potrošnje.

Smjernice ekonomske i fiskalne politike Kantona Sarajevo za period 2018.-2020. godine definišu početna budžetska ograničenja za sve korisnike Budžeta. Još jedan bitan cilj Smjernica je da osigura realan, sveobuhvatan i konsolidovan okvir planiranja rashoda, čime se postiže funkcionalna povezanost provođenja sveukupnih aktivnosti u koncipiranju uravnoteženog okvira prihoda i rashoda, za sve nivoe Vlasti Federacije Bosne i Hercegovine.

Održivost javnih finansija ne može se postići isključivo fiskalnom konsolidacijom. Uz zacrtanu fiskalnu konsolidaciju, ekonomski program Vlade KS predviđa pokretanje ekonomskog rasta kroz poticanje investicija. Za srednjoročni ekonomski rast, te povećanje ulaganja u proizvodne kapacitete, nužno je poboljšanje poslovne klime koja se treba ogledati kroz pojednostavljenje i pojeftinjenje administrativnih procedura, bolju zaštitu vlasništva putem povećanja efikasnosti pravosudnog sistema, te fiskalnog rasterećenja poslovnih aktivnosti.

Evropska unija kao preduslov za aplikaciju BiH u članstvo EU traži usvajanje Reformske agende između svih nivoa vlasti u BiH, koja uključuje njeno provođenje kroz niz reformi i bolnih rezova u svim sferama društva u BiH. Taj dokument precizira provođenje mjera i aktivnosti koje će poboljšati poslovno okruženje i smanjiti opterećenja na rad, poboljšavanje efikasnost javne uprave, jačanje kapaciteta tržišta rada, unapređenje fiskalne održivosti i finansijsku stabilnost. Usvajanje i provedba ovog dokumenta značajno će utjecati na ekonomsku i fiskalnu politiku u Kantonu Sarajevo.

Ključne riječi: ekonomska politika, fiskalna politika, Dokument okvirnog budžeta, Vlada KS, Kanton Sarajevo

Uvod

U skladu sa članom 17. Zakona o budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj: 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15 i 102/15), pripremljen je dokument „Smjernice ekonomske i fiskalne politike za period 2018.-2020.“¹, što ima za cilj projekciju prihoda i rashoda za pripremu Budžeta Kantona Sarajevo za 2018. godinu.

Smjernicama se nastoji uspostaviti snažnija veza prioriteta vladinih politika i budžeta za narednu godinu, kao i snažnija veza između politika Vlade KS i politika Vlade FBiH. Dobar budžetski okvir Vlade FBiH povezuje prioritete sa kantonalnim budžetima u okviru održivog nivoa potrošnje, te povezuje budžet sa donesenim politikama vlade, strategijama, programima, zakonima i poboljšava rezultate programa povećanjem transparentnosti, odgovornosti i predvidivosti finansiranja.

Smjernice ekonomske i fiskalne politike KS za period 2018.-2020. g. definišu početna budžetska ograničenja za sve korisnike Budžeta. Cilj Smjernica je da osigura realan, sveobuhvatan i konsolidovan okvir planiranja rashoda, čime se postiže funkcionalna povezanost provođenja sveukupnih aktivnosti unutar uravnoteženog okvira prihoda rashoda, za sve nivoe vlasti FBiH uključujući pri tome: budžet FBiH, budžete kantona, budžete općina i finansijske planove vanbudžetskih fondova, shodno odredbama Zakona o budžetima, koje je svakako neophodno posmatrati u najširem kontekstu, odnosno u kontekstu ukupnog fiskalnog kapaciteta.

Uvažavajući navedeno, Smjernice ekonomske i fiskalne politike za period 2018.-2020. godine sadrže sljedeće:

1. Strateške ciljeve ekonomske i fiskalne politike FBiH;
2. Osnovne makroekonomske pokazatelje;
3. Osnovne pokazatelje ekonomske i fiskalne politike;
4. Pretpostavke društvenog i privrednog razvoja za budžetsku i za sljedeće dvije godine;
5. Procjenu prihoda budžeta KS i
6. Plan upravljanja javnim dugom KS.

Dokumentacionu osnovu za izradu Smjernica ekonomske i fiskalne politike KS za 2018.-2020. godinu predstavljaju:

- Revidirane projekcije prihoda od indirektnih i direktnih poreza kantona i općina kantona od strane Federalnog ministarstva finansija, kao i odgovarajući statistički pokazatelji i informacije,
- Izvršenje Budžeta KS za 2016. godinu,
- Pokazatelji koji se odnose na nivo ostvarenih prihoda i aktuelnih pitanja izvršavanja Budžeta u proteklom periodu 2017. godine

---

¹ Napominjemo da je prijedlog smjernica Ministarstvo finansija dužno dostaviti Vladi do 15. maja tekuće godine, s obzirom da je Federalno ministarstvo finansija projekcije indirektnih i direktnih poreza sačinilo tek 11.05.2017. godine, a iste su dostavljene dana 19.05.2017. godine, Ministarstvo finansija KS nije moglo ispoštovati navedeni zakonski rok za izradu Smjernica.

- Dokumenti okvirnog budžeta općina i vanbudžetskih fondova
- Glasnik Privredne komore KS koji sadrže podatke Federalnog zavoda za statistiku i Službe za zapošljavanje KS,
- Publikacije Direkcije za ekonomsko planiranje BiH.

Uzimajući kao polaznu osnovu činjenicu da KS ima veoma ograničen utjecaj na kreiranje fiskalne politike općenito, koja se odražava na ekonomsku situaciju u KS, smjernice ekonomske i fiskalne politike KS za 2018.-2020. godine započinju strateškim ciljevima ekonomske i fiskalne politike FBiH, koji predstavljaju temelj za strateška opredjeljenja KS u narednom periodu.

1. Strateški ciljevi ekonomske i fiskalne politike FBiH

Vlada FBiH je usvojila Strategiju razvoja FBiH za period od 2010. do 2020. godine koja je kompatibilna sa strategijama na nivou države BiH gdje je utvrđeno šest strateških ciljeva za FBiH² unutar kojih se razvijaju prioritetni strateški ciljevi i mjere za njihovo ispunjenje.

Strateški ciljevi za Federaciju BiH uključuju:

- 1) Makroekonomski okvir
- 2) Konkurentnost i output (proizvodnja, dohodak)
- 3) Javni sektor i javna uprava
- 4) Zaposlenost
- 5) Održivi rast i razvoj
- 6) Socijalna uključenost

U nastavku slijede pojedinačni prioritetni strateško-razvojni ciljevi:

1. Održivost javne potrošnje i eliminacija budžetskih deficita
2. Povećanje efikasnosti prikupljanja i trošenja sredstava
3. Jačanje razvojne komponente budžeta
4. Harmoniziranje procesa budžetiranja
5. Usklađivanje fiskalne statistike s međunarodnim standardima
6. Jačanje kapaciteta poreznih uprava (u skladu sa standardima EU)
7. Eliminirati dvostruko oporezivanje u transakcijama sa članicama EU
8. Reforma boračko-socijalnog sektora
9. Reforma penzijskog i invalidskog osiguranja, zdravstvene zaštite i zdravstvenog osiguranja i zapošljavanja
10. Revizija sistema finansiranja obrazovanja

---

² Strategija razvoja FBiH 2010 – 2020, Sarajevo, 2010., str. 104.

2. Osnovni makroekonomski pokazatelji

Tabela 1: Osnovni makroekonomski pokazatelji³

Indikator	Zvanični podaci	Projekcije				
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Nominalni BDP u mil KM	29.462	30.389	31.709	33.245	34.962	36.925
Nominalni rast u %	4,5	3,1	4,3	4,8	5,2	5,6
BDP deflator (prethodna godina = 100)	100,8	100,2	101	101,2	101,4	101,5
Realni BDP u mil KM (prethodna godina = 100)	29.229	30.334	31.391	32.844	34.494	36.379
Realni rast u %	3,7	3	3,3	3,6	3,8	4,1
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u %	-1	-1,1	0,9	1,2	1,5	1,4
Potrošnja u mil KM	29.619	30.231	31.385	32.631	33.981	35.382
Realni rast u %	1,5	2,4	2,7	2,7	2,7	2,7
Vladina potrošnja u mil KM	6.160	6.283	6.409	6.537	6.668	6.801
Realni rast u %	0,8	1,2	0,5	0,8	0,5	0,5
Privatna potrošnja u mil KM	23.459	23.947	24.975	26.094	27.313	28.580
Realni rast u %	1,7	2,7	3,2	3,2	3,3	3,2
Investicije (bruto) u stalna sredstva u mil KM	5.024	5.087	5.580	6.149	6.786	7.441
Realni rast u %	-3,5	0,7	9,4	9,9	10	9,3
Vladine investicije u mil KM	535	508	635	857	1.097	1.382
Realni rast u %	-53,5	-5,8	23,2	33,4	26,1	24,1
Privatne investicije u mil KM	4.489	4.579	4.945	5.292	5.688	6.058
Realni rast u %	10,6	1,5	7,9	6,9	7,4	6,4
Uvoz u mil KM	15.281	15.327	16.301	17.415	18.678	19.875
Nominalni rast u %	-1,5	0,3	6,4	6,8	7,3	6,4
Realni rast u %	0,9	2,3	4,8	5,3	5,2	4,2
Izvoz u mil KM	9.863	10.139	10.863	11.716	12.694	13.691
Nominalni rast u %	5,8	2,8	7,1	7,9	8,3	7,9
Realni rast u %	6,3	4,7	5,3	5,6	5,5	4,4
Nacionalna bruto štednja u % BDP-a	12,5	13,2	13,2	13,5	13,9	14,7
Bilans tekućeg računa u mil KM	-1.589	-1.333	-1.571	-1.832	-2.108	-2.300
Rast u %	-22	-16,1	17,8	16,6	15,1	9,1
Bilans tekućeg računa u % BDP-a	-5,4	-4,4	-5	-5,5	-6	-6,2

³ Izvor: Direkcija za ekonomsko planiranje (DEP), mart 2017. godine

2.1. Osnovni pokazatelji u proteklom periodu za KS

Informacije o privrednim kretanjima u KS preuzeti su sa web-a Privredne komore KS⁴ koji detaljno razrađuje ostvarene efekte poslovanja privrednih društava u KS u periodu I-XII 2016. godine. U izradi su korišteni podaci zvaničnih izvora⁵, te na osnovu statističkih podataka u periodu I-XII 2016. godine na području KS i FBiH ostvareni su sljedeći rezultati:

2.1.1. Industrija

Fizički obim industrijske proizvodnje u KS u periodu I-XII 2016. godine manji je od obima proizvodnje iz istog perioda 2015. godine za 2,5%, dok je na nivou FBiH zabilježen veći nivo obima industrijske proizvodnje za 2,6%. Posmatrano po područjima, prerađivačka industrija u KS ostvarila je manji nivo proizvodnje za 3,2% u odnosu na I-XII 2015. godine. Istovremeno došlo je do povećanja broja turista i broja noćenja u odnosu na I-XII 2015. godine za 11,9% i 18,6% u KS respektivno, dok je broj zaposlenih radnika veći za 16,1%. Na nivou FBiH prerađivačka industrija bilježi rast obima proizvodnje od 2,8% u odnosu na I-XII 2015. godine. Od 20 grana prerađivačke industrije KS, u periodu I-XI 2015. godine u odnosu na isti period 2014. godine, trinaest (13) grana zabilježilo je pad proizvodnje, dok je preostalih osam (8) grana ostvarilo veći nivo proizvodnje.

Rast proizvodnje ostvarile su sljedeće grane prerađivačke industrije:

Tabela 2: Rast industrijske proizvodnje⁶

Rast industrijske proizvodnje	Index I-XII 2016/ I-XII 2015
Štampanje i umnožavanje snimljenih zapisa	132,7
Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa	122,2
Proizvodnja baznih metala	121,9
Popravak i instaliranje mašina i opreme	118,4
Proizvodnja namještaja	112,2
Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	111,5
Proizvodnja odjeće	103,8
Proizvodnja prehrambenih proizvoda	101,7

⁴ http://www.pksa.com.ba/new/poslovni_ambijent/XII_2016.pdf (Pristupljeno 11.05.2017.)

⁵ Zavod za informatiku i statistiku KS, Federalnog zavoda za statistiku, Agencije za statistiku BiH, Vanjskotrgovinske Komore BiH, Federalnog Zavoda za zapošljavanje, Službe za zapošljavanje KS, Centralne Banke BiH, FIPA-e, internet baze poslovnih informacija, te podaci sa kojima Privredna komora KS raspolaže i koje je prikupila, u neposrednim kontaktima, od svojih članova.

⁶ Podaci zavoda za informatiku i statistiku KS

Na drugoj strani, pad proizvodnje zabilježen je kod slijedećih grana prerađivačke industrije:

Tabela 3: Pad industrijske proizvodnje⁷

Pad industrijske proizvodnje	Index I-XII 2016/ I-XII 2015
Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme	99,9
Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	99,3
Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	97,3
Proizvodnja pića	96,2
Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih preparata	90,3
Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	90,0
Proizvodnja mašina i uređaja, d.n.	86,7
Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	86,6
Prerada drveta i proizvoda od drveta i pluta osim namještaja; proizvodnja predmeta od slame	83,8
Proizvodnja računara te elektroničkih i optičkih proizvoda	81,1
Proizvodnja električne opreme	80,7
Proizvodnja duhanskih proizvoda	78,1
Ostala prerađivačka industrija	78,0

U okviru glavnih industrijskih grupacija u KS, u periodu I-XII 2016. godine u odnosu na isti period 2015. godine, rast proizvodnje zabilježen je kod trajnih proizvoda za široku potrošnju⁸ (12,2%), kapitalnih proizvoda (2,4%) i neznatno kod energije (0,9%). Ostale grupacije zabilježile su pad proizvodnje. Tako su intermedijarni proizvodi⁹ smanjeni za 4,7% a pad proizvodnje od 5,2% u odnosu na uporedni period 2015. godine registrovan je kod netrajnih proizvoda za široku potrošnju¹⁰.

2.1.2. Šumarstvo

U periodu januar – decembar 2016. godine u KS proizvedeno je 135 hiljade m³ šumskih sortimenata, što je u poređenju sa istim periodom 2015. godine manje za 5,6%. Istovremeno je prodato 135 hiljada m³ šumskih sortimenata, što je manje za 6,2% od prodaje iz istog perioda 2015. godine. Na nivou FBiH proizvedeno je 2.068 hiljada m³ šumskih sortimenata, što je za 4,6% više u odnosu na I-XII 2015. godine, dok je prodaja iznosila 1.896 hiljada m³, što također predstavlja povećanje od 2,7% u odnosu na uporedni period 2015. godine.

⁷ Podaci Zavoda za informatiku i statistiku KS

⁸ Proizvodi čiji je vijek trajanja duži od 3 godine (automobili, kućanski aparati, namještaj, sportska oprema, igračke i sl.)

⁹ Proizvodi koji se koriste kao input u proizvodnji drugih dobara/poluproizvodi (šećer, čelik, automobilski motori i sl.)

¹⁰ Proizvodi koji se odmah konzumiraju i čiji vijek trajanja ne prelazi 3 godine (kozmetika, proizvodi za čišćenje, hrana, odjeća, obuća i sl.)

2.1.3. Građevinarstvo

Vrijednost izvršenih građevinskih radova (period I-XII 2016.) u FBiH u odnosu na uporedni period 2015. godine veći je za 3%.

2.1.4. Trgovina

Ukupan promet trgovine na malo (bez PDV-a) u KS za period januar – decembar 2016. godine iznosio je 2,7 milijarde KM, što je za 2,4% više u odnosu na isti period 2015. godine. Na nivou FBiH promet u trgovini na malo (bez PDV-a) u periodu I-XII 2016. godine veći je za 2,7% u odnosu na uporedni period 2015. godine.

2.1.5. Turizam i ugostiteljstvo

U periodu I-XII 2016. godine, KS je posjetilo ukupno 407.567 turista, što je za 11,9% više u odnosu na uporedni period 2015. godine. Odnos domaćih/stranih turista je 14%/86%. Broj ostvarenih noćenja u KS u periodu I-XII 2016. godine iznosio je 822.045, što je za 18,6% više u odnosu na isti period 2015. godine. Strani turisti su ostvarili 88% noćenja, a domaći 12%. Na osnovu navedenih podataka možemo zaključiti da je u protekloj godini ostvaren pozitivan trend dolaska turista i ostvarenih noćenja.

Na nivou FBiH, u periodu I-XII 2016. godine, zabilježeno je ukupno 811.055 dolazaka i 1.613.567 ostvarenih noćenja. Broj dolazaka u odnosu na uporedni period 2015. godine veći je za 12,2% a broj noćenja također za isti iznos. Strani turisti činili su 75% ukupnog broja posjeta i 79% ukupnog broja ostvarenih noćenja. Ako bismo posmatrali učešće KS u ukupnim posjetama u Federaciji BiH mogli bismo reći da se od 811.055 dolazaka 50% odnosi na Kanton Sarajevo.

2.1.6. Saobraćaj

U protekloj godini cestovni prevoz roba je izvršen u iznosu od 34 hiljade tona što je u odnosu na 2015. godinu smanjenje za 2,9%. Učešće KS iznosi 0,6% ukupnog cestovnog prometa FBiH. Situacija na nivou Federacije BiH za period I-XII 2016. godine iznosi 5.349 hiljada tona i predstavlja smanjenje za 7,3% u odnosu na isti period 2015. godine.

Gradski-prigradski prevoz putnika u KS u 2016. godini ostvaren je u iznosu 95.487 hiljada što je smanjenje za 0,4% u odnosu na godinu ranije. Što se tiče Federacije u prošloj godini ukupno je ostvareno 108.970 hiljada prevoženja putnika što je u odnosu na 2015. godinu smanjenje za 4,8%.

2.1.7. Zaposlenost

Ukupan broj zaposlenih lica u KS, prema podacima Službe za zapošljavanje KS, na kraju decembra 2016. godine iznosio je 141.852.¹¹ U poređenju sa brojem zaposlenih iz decembra 2015. godine, ukupan broj zaposlenih u 2016. godini se povećao za 16,1%. Na nivou FBiH u decembru 2016. godine, registrovano je ukupno 462.933 zaposlenih ili 2,7% više u odnosu na

---

¹¹ Dana 28. februara 2017. godine ukupno je bilo 141.245 zaposlena lica u KS (http://www.pksa.com.ba/new/poslojni_ambijent/II_2017.pdf) Pristupljeno 22.05.2017. g.

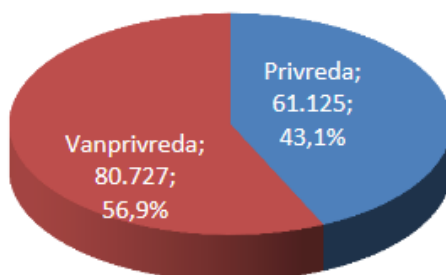
uporedni mjesec 2015. godine. Iz navedenih podataka može se zaključiti da je u KS prisutna tendencija rasta zaposlenosti.

Ukupno je u decembru 2016. godine u privredi bilo zaposleno 61.125 osoba, što je u odnosu na isti mjesec 2015. godine manje za 384 zaposlenika. U okviru privrede KS najveći broj zaposlenih registrovan je kod djelatnosti trgovine (33,3%), zatim u prerađivačkoj industriji (19,2%), prijevozu, skladištenju i vezama (16,6%), te u građevinarstvu (9,4%).

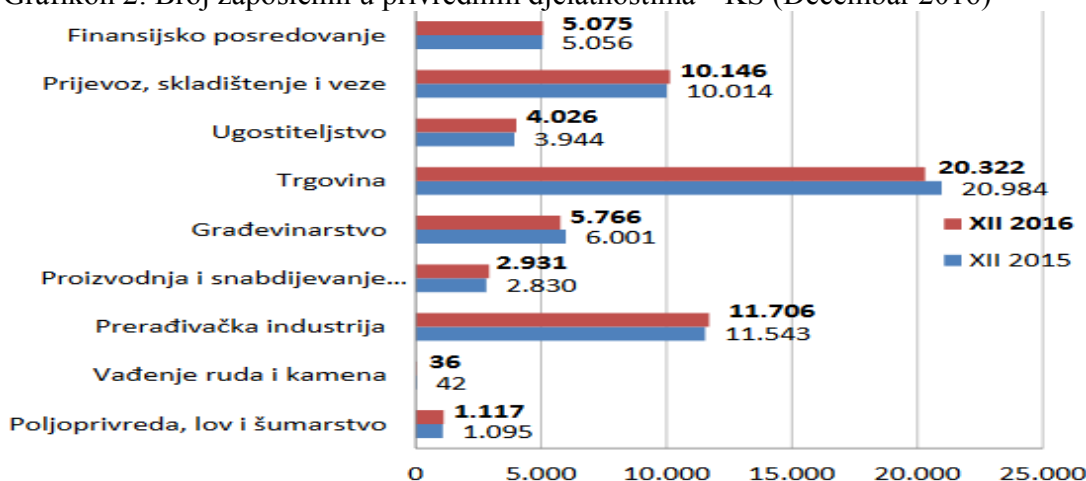
Procentualno, povećanje zaposlenih u privredi KS u odnosu na isti mjesec 2015. godine kretalo se od 0,4% kod djelatnosti prerađivačke industrije, koliko je zabilježeno i u poljoprivredi i šumarstvu, 0,3% u prijevozu, skladištenju i vezama, potom 0,2% u proizvodnji i snabdijevanju kao i u turizmu i ugostiteljstvu i 0,1% u finansijskom posredovanju. U rudarstvu je za nijansu smanjen broj zaposlenih u odnosu na 2015. godinu. Pad broja zaposlenih za 0,8% u odnosu na decembar 2015. godine zabilježen je u trgovini i u oblasti građevinarstva za 0,4%.

Ukupno je u vanprivredi u 2016. godini bilo zaposleno 80.727 osoba, što je više za 7,3% ili 20.081 zaposlenih u odnosu na godinu ranije. Od ukupnog broja zaposlenih u KS privreda zapošljava 43,1% što predstavlja smanjenje u iznosu od 7,3% u odnosu na isti period prošle godine a vanprivreda 56,9%.

Grafikon 1: Ukupan broj zaposlenih u Kantonu Sarajevo¹² (Decembar 2016)

Grafikon 2: Broj zaposlenih u privrednim djelatnostima¹³ KS (Decembar 2016)

¹² Podaci JU Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo

¹³ Podaci JU Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo

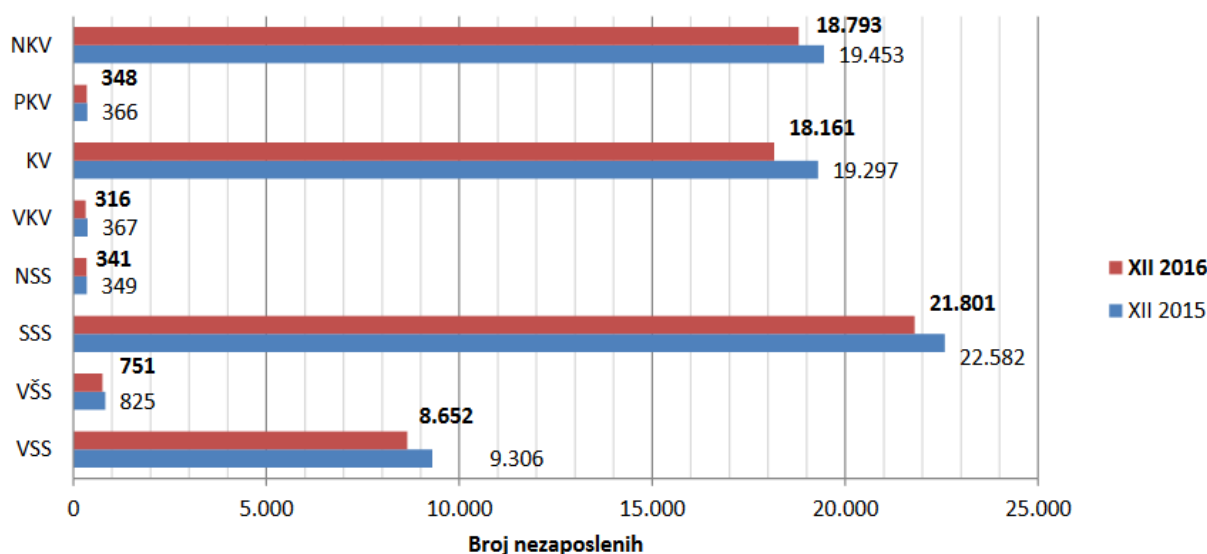
Iz navedenih podataka može se zaključiti da je u KS stanje slično kao i prošle godine. Zabrinjavajuća je činjenica da pada broj zaposlenih u privredi u odnosu na neprivredu, što samo po sebi ukazuje na stanje u kojem se privreda nalazi, a posebno kada je riječ o opterećenosti privrede velikim i neopravdanim brojem zaposlenih u vanprivrednim djelatnostima, što se vidi i iz odnosa zaposlenosti između ove dvije kategorije.

2.1.8. Nezaposlenost

Ukupan broj nezaposlenih lica u decembru 2016. godine na području KS iznosio je 69.163, što je za 4,7% ili za 3.382 manje nezaposlenih u odnosu na decembar 2015. godine i predstavlja stopu nezaposlenosti od 32,8%. U FBiH na kraju decembra 2016. godine registrovano je 372.207 nezaposlenih lica ili 4,5% manje u odnosu na isti mjesec godinu ranije, te predstavlja stopu nezaposlenosti od 44,6%. U Kantonu Sarajevo na dan 28.02.2017. godine broj nezaposlenih lica iznosio je 68.923¹⁴.

Najveći broj nezaposlenih lica prema kadrovskoj strukturi zabilježen je kod radnika sa srednjom stručnom spremom (21.081 ili 31,5%), zatim kod nekvalifikovanih radnika (18.793 ili 27,2%), te kod kvalifikovanih radnika (18.161 ili 26,3%). Na navedene tri kadrovske strukture otpada 85% ukupne nezaposlenosti u KS. Pad nezaposlenosti u odnosu na decembar 2015. godine zabilježen je kod svih kategorija od kojih izdvajamo: SSS (0,4%), VSS (0,3%), NKV (0,4%), KV(0,3%).

Grafikon 3: Kadrovska struktura nezaposlenih osoba u KS¹⁵ (Decembar 2016)

U nastavku slijedi tabela za ukupan broj nezaposlenih po stručnoj spremi u Kantonu Sarajevo.

¹⁴ Privredna komora KS (http://www.pksa.com.ba/new/poslovni_ambijent/II_2017.pdf) Pristupljeno 22.05.2017.g.

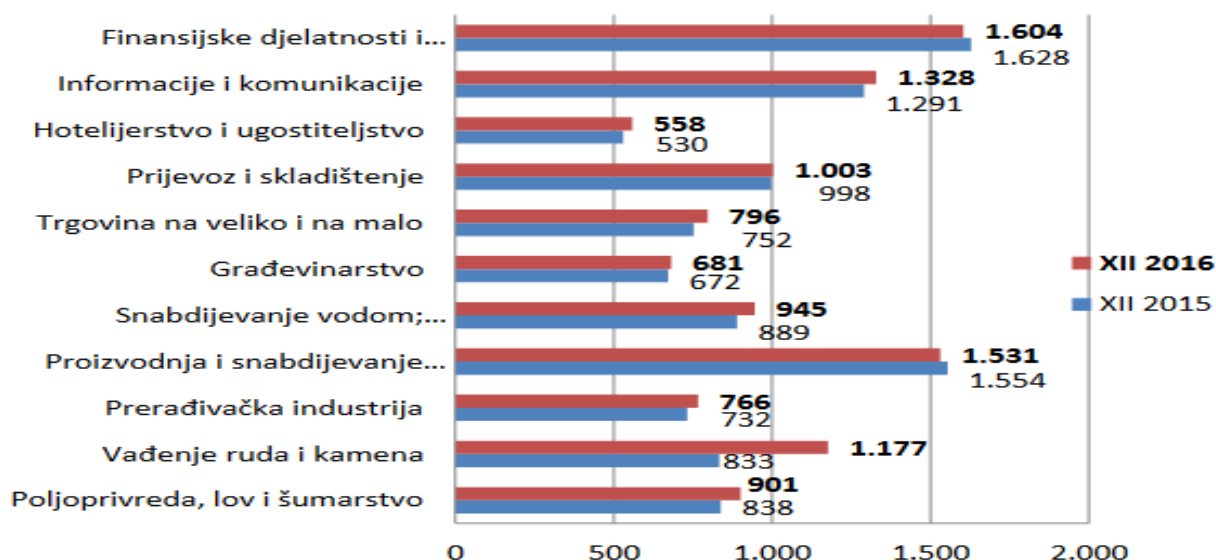
¹⁵ Podaci JU Služba za zapošljavanje KS i Zavoda za informatiku i statistiku KS

Tabela 4: Ukupan broj nezaposlenih po stručnoj spremi (Decembar 2016)¹⁶

	Ukupno	VSS	VŠS	SSS	NSS	VKV	KV	PKV	NKV
	69.163	8.652	751	21.801	341	316	18.161	348	18.793
Učešće %	100,0	12,5	1,1	31,5	0,5	0,5	26,3	0,5	27,2

2.1.9. Plaće

Prosječna neto plaća u KS u decembru 2016. godine iznosila je 1.049 KM, što je za 1,6% više u odnosu na decembar 2015. godine. Prema podacima za februar 2017. godine, prosječna neto plaća iznosi 1.025 KM.¹⁷ Istovremeno, na nivou FBiH, prosječna neto plaća iznosila je 861 KM, što je više u odnosu na decembar 2015. godine za 1,8%. Najveće neto plaće isplaćene su u finansijskim djelatnostima i djelatnostima osiguranja (1.628 KM), proizvodnji i snabdijevanju električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija (1.531 KM), kod djelatnosti informacija i komunikacija (1.328 KM), te u vađenju ruda i kamena (1.177 KM). Prosječna neto – plaća u KS veća je za 21,8% u odnosu na prosječnu neto – plaću isplaćenu u FBiH.

Grafikon 4: Prosječna neto plaća u privrednim djelatnostima Kanton Sarajevo (Decembar 2016)¹⁸

2.1.10. Cijene

Podaci Federalnog Zavoda za statistiku pokazuju da su u 2016. godini cijene potrošačkih dobara bile u prosjeku niže za 0,3% od cijena po kojima su se ta dobra nudila u 2015. godini. Cijene proizvođača industrijskih proizvoda u 2016. godini u prosjeku su bile niže za 1% u odnosu na cijene iz 2015. godine.

¹⁶ Podaci JU Služba za zapošljavanje KS i Zavoda za informatiku i statistiku KS

¹⁷ Privredna komore KS (http://www.pksa.com.ba/new/poslovni_ambijent/II_2017.pdf) Pristupljeno: 22.05.2017.

¹⁸ Podaci Zavoda za informatiku i statistiku Kantona Sarajevo;

U decembru 2016. godine registrovana je deflacija od 0,2% g/g. Primjećuje se da je nivo deflacije znatno niži u odnosu na prehodne mjeseci 2016. godine. Prosječna deflacija za 2016. godinu iznosi -1,1% g/g. U decembru 2016. godine cijene su bile niže u odjeljcima hrane i bezalkoholnih pića (-0,6% g/g), odjeće i obuće (-9,6% g/g), namještaja, kućanskih uređaja i redovnog održavanja kuće (-0,9% g/g), komunikacija (-1% g/g) i ostalih dobara i usluga (-0,5% g/g) u poređenju sa decembrom prethodne godine. Na svjetskom tržištu energenata cijena sirove nafte u decembru iznosila je 52,6 \$/barelu, što je za 43,9% više u poređenju sa istim mjesecom 2015. godine¹⁹. Istovremeno, cijena prirodnog gasa je smanjena za 11,2% g/g.

Tabela 5: Index potrošačkih cijena u BiH – odabrani odjeljci (poređenje sa istim periodom prethodne god.)²⁰

Period	00 Ukupan indeks	01 Hrana i bezalkoholna pića	02 Alkoholna pića i duvan	03 Odjeća i obuća	04 Stanovanje, voda, el. energija, plin i dr. energenti	07 Prevoz
I 2016.	99,2	98,9	109,5	91,5	100,1	94,9
II 2016.	98,7	98,7	109,5	90,9	99,8	93,1
III 2016.	98,2	98,1	109,5	91,2	99,2	91,8
IV 2016.	98,4	98,3	108,5	91,8	99,3	92,5
V 2016.	98,5	98,7	107,9	91,4	100,6	91,7
VI 2016.	98,5	98,9	106,0	89,8	100,9	92,7
VII 2016.	99,0	99,9	106,0	91,4	100,8	93,5
VIII 2016.	98,8	99,1	106,2	90,7	100,3	94,1
IX 2016.	98,9	98,5	106,3	91,8	100,4	96,4
X 2016.	99,3	99,1	106,6	91,5	101,2	97,3
XI 2016.	99,7	99,5	106,6	91,6	100,9	98,7
XII 2016.	99,8	99,4	106,6	90,4	100,7	100,5
I-XII 2016.	98,9	98,9	107,4	91,2	100,3	94,7

2.1.11. Vanjska trgovina

Prema podacima dobijenim od Vanjskotrgovinske komore BiH, vanjskotrgovinska razmjena privrede KS sa svijetom za period januar – decembar 2016. godine ostvarena je u iznosu od 4.655 miliona KM što je za 6 % više nego u 2015. godini i što predstavlja nešto više od četvrtine ukupne vanjskotrgovinske razmjene FBiH (27%). Vodeći partneri u vanjskotrgovinskoj razmjeni KS i dalje su R.Hrvatska, Njemačka, Slovenija i Srbija.

Ukupan izvoz KS u 2016. godini drugi put je dostigao vrijednost od milijardu KM, tačnije 1.034 miliona KM što je za 0,7% manje u odnosu na 2015. godinu, i predstavlja 16,3% izvoza FBiH.

¹⁹ Izvor: MMF baza podataka (sirova nafta - simple average of three spot prices; prirodni gas - Russian Natural Gas border price in Germany).

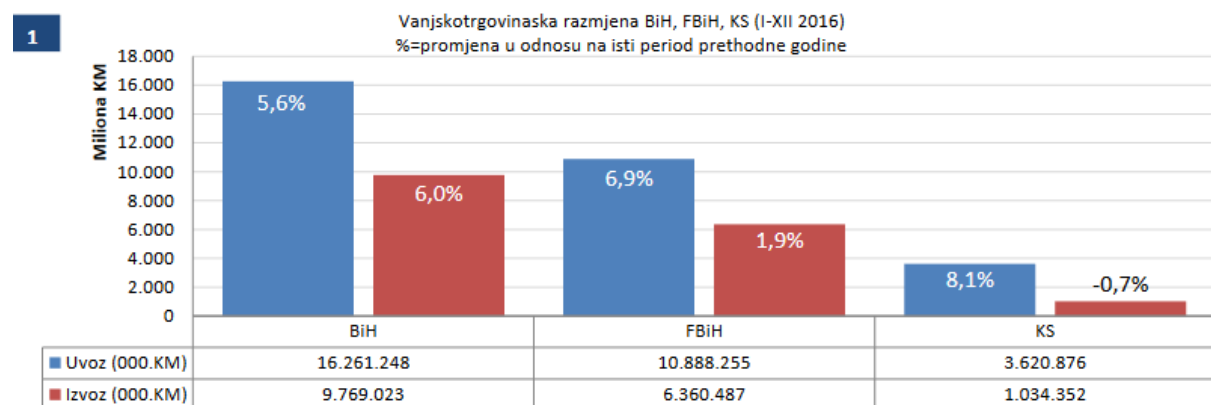
²⁰ Izvor: Direkcija za evropsko planiranje

Učešće izvoza KS u izvozu FBiH se neznatno smanjio za 0,4 procentnih poena u odnosu na 2015. godinu.

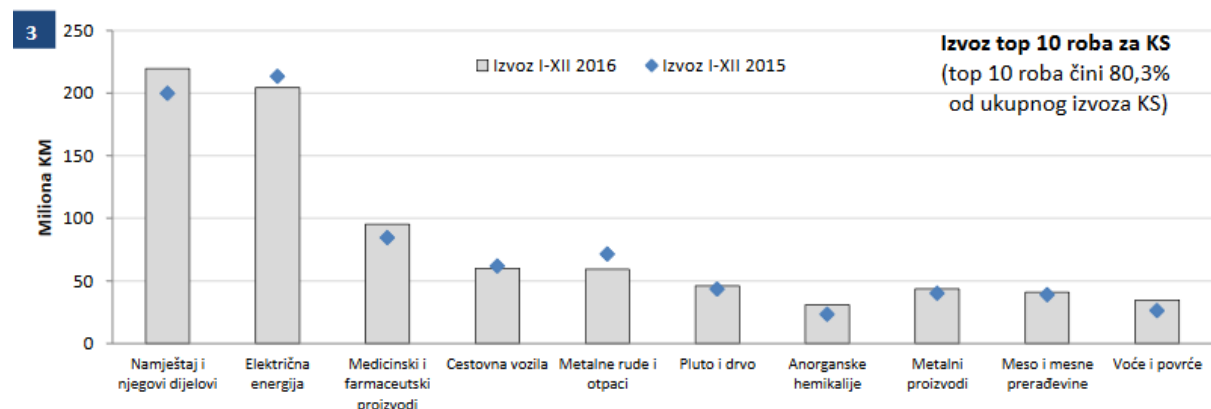
Ukupan uvoz KS u 2016. godini povećan je za 8,1% u odnosu na 2015. godinu i iznosio je 3.620 miliona KM. U ukupnom uvozu FBiH, KS učestvuje sa jednom trećinom (33,3%), što je u odnosu na godinu ranije više za 0,4 procentna poena.

Grafikon 5: Vanjskotrgovinska razmjena BiH, FBiH i KS²¹ (Decembar 2016)

Povećanje uvoza uz istovremeno neznatno smanjenje izvoza rezultiralo je rastom deficita u KS za 12,1% u odnosu na 2015. godinu. Deficit u iznosu od 2.586 miliona KM čini 57,1% ukupnog deficita FBiH. Stopa pokrivenosti uvoza izvozom u KS u 2016. godini iznosi 28,6%, te je i dalje niska u odnosu na FBiH 58,4.

Grafikon 6: Izvoz top 10 roba za KS²² (Decembar 2016)

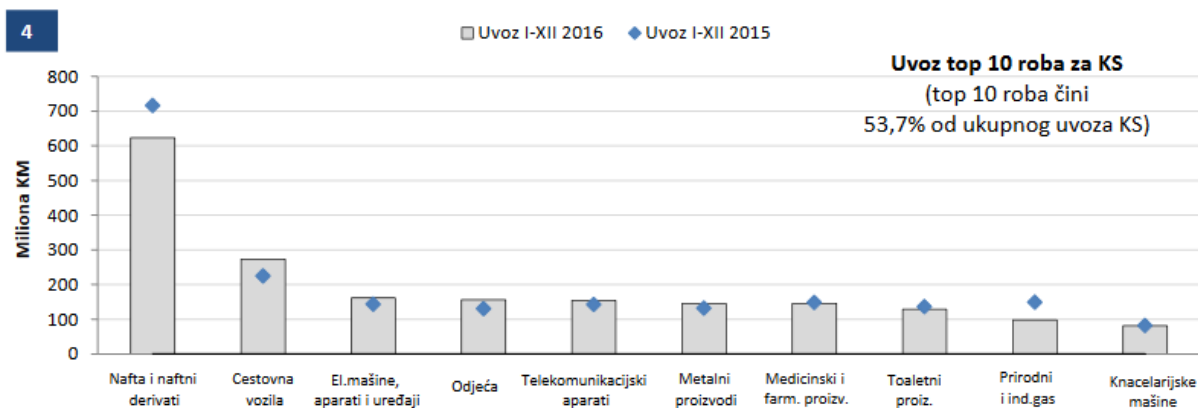
Izvoz top 10 roba za KS čini 80,3% od ukupnog izvoza KS. Najviše se izvoze sljedeće: namještaj i njegovi dijelovi (preko 200 miliona KM u 2016. godini dok je u 2015. godini iznosio tačno 200 miliona KM), električna energija (iznad 200 miliona KM u decembru 2016. godine u odnosu na skoro isti iznos u istom mjesecu 2015. godine), medicinski i farmaceutski proizvodi u iznosu od

²¹ Izvor: Vanjskotrgovinska komora

²² Izvor: Zavod za informatiku i statistiku Kantona Sarajevo

skoro 100 miliona KM u periodu januar – decembar 2016. godine, dok je u istom periodu 2015. godine bio na skoro istom iznosu.

Grafikon 7: Uvoz top 10 roba za KS²³ (Decembar 2016)

Uvoz top 10 roba za KS čini 53,7% od ukupnog uvoza KS. Najviše se uvozi: nafta i naftni derivati (preko 600 miliona KM u decembru 2016. godine, dok je godinu dana ranije bio preko 700 miliona KM), cestovna vozila (skoro 300 miliona KM u 2016. u odnosu na nešto više od 200 miliona KM u 2015. godini), te električne mašine, aparati i uređaji (oko 200 miliona KM u 2016. dok je u 2015. godini iznosio preko 150 miliona KM).

Grafikon 8: Vanjskotrgovinska razmjena KS po općinama²⁴ (Decembar 2016)

Analizirajući po općinama u 2016. godini najviše izvoze gradska općina Centar, dok dalje slijede Novo Sarajevo, Novi Grad i Ilidža. U periodu januar – decembar 2016. godine prednjače po uvozu Novo Sarajevo, Novi Grad i Ilidža.

Iz prezentiranih podataka o privrednim kretanjima u KS za period januar – decembar 2016. godine vidimo da je u industrijskoj proizvodnji još uvijek prisutan pad proizvodnje, koji je

²³ Izvor: Zavod za informatiku i statistiku Kantona Sarajevo

²⁴ Izvor: Vanjskotrgovinska komora

najvećim dijelom uvjetovan trendovima u prerađivačkoj industriji koja je najveća sastavnica ukupne industrijske proizvodnje.

Podaci na nivou KS pokazuju da se zaposlenost postepeno povećava, a nezaposlenost smanjuje, što ukazuje na prepoznavanje fokusiranja vlasti na značajnije stimulisanje razvoja realnog sektora sa akcentom na razvoj industrijske proizvodnje, koja ima potencijal zapošljavanja najveći broj radnika. Značajno pozitivna kretanja zabilježena su u turizmu gdje broj posjeta stranih i domaćih turista konstantno raste, što direktno vodi ka rastu prometa u trgovini i ugostiteljstvu, ali i u saobraćaju. Također, ohrabruju saznanja da je, došlo do pozitivnih pomaka u vanjskotrgovinskoj razmjeni KS sa svijetom, kao što je bio slučaj i 2015. godine. Od početka 2016. godine KS bilježio je minoran trend pada izvoza, a istovremeno povećanje uvoza, što je u konačnici rezultiralo povećanjem deficita za 12,1% na godišnjem nivou.

Iako se zaposlenost u prošloj godini povećala, potrošnja je vrlo snažna, proizvodnja je još uvijek nedovoljna, javni sektor naglašen, a privatni sektor nedovoljno razvijen što rezultira izraženom vanjskom neravnotežom ekonomije KS i još uvijek visokom nezaposlenošću. Potencijal za ekonomski rast postoji u jačanju proizvodnje, naročito u privatnom sektoru, te daljoj integraciji u domaća, regionalna i svjetska tržišta, poboljšanju poslovnog okruženja i poticanju investicija u sektorima.

3. Osnovni pokazatelji ekonomske i fiskalne politike²⁵

3.1. Realni sektor

Tokom 2016. godine u Bosni i Hercegovini je registriran rast industrijske proizvodnje od 4,3% u odnosu na prethodnu godinu²⁶. Ovaj rast obima proizvodnje bio je praćen i povećanjem broja zaposlenih u okviru industrije. Stope rasta industrijske proizvodnje po kvartalima su iznosile: K1: 4,5%, K2:4,7%,K3:2,1% i K4:5,7%. Posmatrano po sektorima na osnovu raspoloživih podataka BHAS-a za 2016. godinu može se konstatovati da su svi sektori pozitivno doprinosili u ostvarenom povećanju industrijske proizvodnje u BiH. Međutim, potrebno je također istaći da je rast industrijske proizvodnje u prvom polugodištu bio nošen povećanjem proizvodnje u prerađivačkoj industriji, dok je u drugom dijelu godine kada je došlo do blagog slabljenja iste, energetske sektor nadomjestio nastale gubitke.

Posmatrano na nivou godine ipak je najznačajniji doprinos rastu ukupne industrijske proizvodnje u BiH ostvaren u okviru bh. prerađivačke industrije koja je zahvaljujući pozitivnim ekonomskim kretanjima na izvoznim tržištima ostvarila povećanje proizvodnje od 3,1% u odnosu na prethodnu godinu U okviru prerađivačke industrije najviše stope rasta proizvodnje ostvarene su u okviru proizvodnje hemijskih proizvoda 14,2%, gotovih metalnih proizvoda 12,5%, te u proizvodnji namještaja i prehrambenih proizvoda gdje su povećanja proizvodnje iznosila 8,8% odnosno 7,3% u odnosu na prethodnu godinu. S druge strane, imajući u vidu zastupljenost ovih grana u strukturi bh. industrijske proizvodnje u BiH, najznačajnija smanjenja

---

²⁵http://www.dep.gov.ba/dokumenti_politika/mjesečne_informacije/info2016/Archive.aspx?langTag=bs-BA&template_id=140&pageIndex=1

²⁶ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje“ Indeks obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini za decembar 2016. godine“, 26.01.2017.

su zabilježena u okviru proizvodnje baznih metala 4,7% (željezo, čelik i aluminijum) te koksa i naftnih derivata od 5,7%.

Pad proizvodnje u okviru ovih kategorije je uglavnom posljedica cjenovnih kretanja na svjetskom tržištu gdje je došlo do smanjenja cijena i slabljenja tražnje za ovim proizvodima. S druge strane, nakon nešto slabijih poslovnih rezultata u prvom polugodištu u toku drugog polugodišta došlo je do stabilizacije i poboljšanja proizvodnje u sektorima rudarstava i električne energije. Tako je u 2016. godini u okviru sektora rudarstvo u Bosni i Hercegovini registrirano povećanje proizvodnje od 3,4% u odnosu na prethodnu godinu što je ponajviše posljedica povećanja proizvodnje ugljena i lignita od 9,2% u odnosu na prethodnu godinu. Povećanje proizvodnje uglja pozitivno se odrazilo i na sektor za proizvodnju električne energije gdje je registrirano povećanje proizvodnje od 8,5% usljed povećanja proizvodnje u termoelektranama u odnosu na prethodnu godinu.

Broj nezaposlenih lica u BiH se nastavio smanjivati što je rezultiralo uvećanjem broja zaposlenih lica. U novembru 2016. godine broj zaposlenih lica je uvećan za 3% g/g i iznosi 738,4 hiljada²⁷. Time je stopa registrovane nezaposlenosti u BiH smanjena i iznosi 40,9%. U decembru 2016. godine broj registrovanih nezaposlenih lica je smanjen za 5,1% g/g i iznosi 510 hiljada. Broj zaposlenih lica u novembru 2016. godine uvećan je u skoro svim područjima djelatnosti (poređenje g/g). Iako je u posmatranom mjesecu najbrža stopa rasta broja zaposlenih u području djelatnosti poslovanja nekretninama (16,3% g/g), najznačajniji doprinos rastu bio je u područjima djelatnosti trgovine na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikala i prerađivačke industrije sa stopama rasta 5,7% g/g i 3,6% g/g respektivno.

Tabela 6: Osnovni indikatori na tržištu rada²⁸

Period	Broj zaposlenih lica u BiH	Broj registrovanih nezaposlenih lica u BiH	Prosječna neto plata u BiH (KM)	Prosječna penzija u BiH (KM)
I 2016.	715.540	539.109	829	358
II 2016.	715.880	536.684	829	361
III 2016.	719.180	530.370	843	360
IV 2016.	724.456	524.061	830	360
V 2016.	725.093	518.857	838	359
VI 2016.	730.811	518.034	837	359
VII 2016.	731.364	520.065	832	359
VIII 2016.	729.914	520.565	843	358
IX 2016.	735.917	514.935	837	359
X 2016.	738.604	512.496	837	359
XI 2016.	738.377	511.096	847	358
XII 2016.	-	510.022	-	358
Stope rasta g/g				
I 2016.	1,5%	-2,2%	0,2%	0,2%
II 2016.	1,6%	-2,4%	1,1%	-0,1%
III 2016.	1,9%	-3,0%	1,2%	-0,1%
IV 2016.	1,9%	-3,4%	-0,4%	0,1%
V 2016.	1,6%	-3,4%	1,0%	0,2%
VI 2016.	1,9%	-4,0%	0,4%	0,2%
VII 2016.	2,0%	-4,2%	-0,6%	0,2%
VIII 2016.	2,0%	-3,8%	2,1%	0,3%
IX 2016.	2,4%	-4,6%	1,1%	0,3%
X 2016.	2,9%	-4,5%	1,4%	0,4%
XI 2016.	3,0%	-4,8%	2,5%	0,4%
XII 2016.	-	-5,1%	-	0,4%

²⁷ Privremeni podatak, izvor: BHAS. Podatak za decembar 2016. godine nije objavljen u periodu pripreme Informacije.

²⁸ U periodu izrade Informacije podaci o broju zaposlenih lica i prosječnoj neto plati za decembar nisu bili dostupni. Na osnovi polugodišnjeg istraživanja s punim obuhvatom RAD-15, stanje 30. septembra 2016. godine, početkom januara 2017. godine napravljena je korekcija objavljenih podataka o zaposlenima u pravnim osobama, dobivenih mjesečnom istraživanjem RAD-1. Stoga su podaci od marta 2016. do septembra 2016. konačni, a za ostale mjesec 2016. Privremeni. Izvor: BHAS.

Prosječna neto plata u BiH se postepeno uvećava i u novembru 2016. godine iznosila je 847 KM uz nominalni rast od 2,5% g/g. Najveća stopa rasta neto plate registrovana je u područjima djelatnosti umjetnosti, zabave i rekreacije (7,7% g/g), prerađivačke industrije (5,7% g/g) i stručnih, naučnih i tehničkih djelatnosti (5,4% g/g). Prosječna penzija u BiH u decembru 2016. godine nije se značajno uvećavala u odnosu na isti mjesec prethodne godine (0,4% g/g) i iznosi 358²⁹ KM. Istovremeno, ukupan broj penzionera u BiH je uvećan za 1,9% g/g i iznosi 666,9 hiljada. Najniže/minimalne penzije u oba entiteta ostale su nepromijenjene³⁰.

3.2. Javne finansije

3.2.1. Indirektni porezi

U toku 2016. godine je ukupno prikupljenih bruto prihoda u iznosu od 6,6 milijardi KM. Uz rast bruto prihoda od 4,5%, ali i skroman rast povrata sa JR UIO, neto prihodi su ostvarili rast od 5,2% g/g čime su dostigli iznos od oko 5,5 milijardi KM. U toku decembra mjeseca je prikupljeno 479 miliona KM neto prihoda. Zadnji mjesec u godini, decembar, je imao i najznačajniji mjesečni rast kako pojedinih kategorija prikupljenih prihoda, tako i sredstava raspoređenih budžetima. Najvažniji pokretači rasta prikupljenih neto prihoda u 2016. godini su prihodi od PDV-a (3,4 p.p. rasta), prihodi od akciza (0,8 p.p.) i putarina (0,7 p.p.). Tokom posmatrane godine, ukupno neto prihoda po osnovu PDV-a je prikupljeno oko 3,4 milijarde KM, što je za 5,5% više nego tokom prethodne godine. Prihoda od akciza u navedenom periodu je prikupljeno oko 1,4 milijarde KM, što je 2,9% više u poređenju sa 2015. godinom. Ukupno alocirana sredstva različitim nivoima vlasti tokom 2016. godine veća su za 4,9%. Sredstva za servisiranje obaveza vanjskog duga su povećana za 24,6%, a preostala sredstva namjenjena za budžetsku potrošnju krajnjih korisnika 2,5%.

Tabela 7: Naplata i raspodjela prihoda od indirektnih poreza (rast g/g u % osim ako nije drugačije naznačeno)³¹

	2016 struktura	2015 jan-dec	2016 jan-dec	2016 K1	2016 K2	2016 K3	2016 K4	okt	2016 nov	dec
Bruto prihodi - prikupljeno	100,0	1,8	4,5	3,3	2,9	3,1	8,4	6,0	9,7	9,7
Povrati	16,7	-6,5	1,1	-4,0	-0,6	1,0	7,6	8,4	16,6	-0,2
Neto prihodi - prikupljeno	83,3	3,7	5,2	5,0	3,6	3,6	8,6	5,5	8,3	12,3
PDV	51,7	1,5	5,5	6,2	4,8	2,9	8,1	3,1	5,7	16,3
Carine	3,7	1,9	3,5	-3,9	0,3	4,4	12,5	14,5	11,9	11,2
Akcize	21,8	7,7	2,9	5,2	-2,6	3,6	5,7	7,4	10,7	-1,9
Putarine	5,4	8,7	12,2	10,7	8,3	14,6	14,6	14,6	13,5	15,5
Ostali prihodi	0,3	4,2	2,0	3,4	3,8	-7,9	8,7	-6,9	7,1	27,2
Neusklađeni prihodi	0,3	170,0	33,6	-156,3	...	-99,1	...	28,7	0,0	...
Raspoloživo za raspodjelu	100,0	1,9	4,3	3,0	2,7	3,2	8,1	3,1	12,6	8,9
Minimalne rezerve	16,9	-6,4	1,3	-3,8	-0,7	0,8	8,6	13,6	17,3	-2,2
Budžeti	83,1	3,9	4,9	4,6	3,4	3,6	8,0	1,3	11,6	11,7
Servisiranje vanjskog duga	10,8	-17,6	24,6	-5,1	23,0	69,2	25,3	-14,8	30,0	44,3
FBIH	7,0	-17,8	24,0	-5,2	19,5	78,7	23,7	-13,0	25,0	43,8
RS	3,8	-17,8	26,2	-5,7	30,8	59,1	28,6	-17,8	45,7	45,3
BD	0,0	91,3	-10,5	855,7	-0,6	-54,9	-0,7	-8,3	0,0	-5,4
Raspodjeljeno nakon servisiranja vanjskog duga	72,2	7,4	2,5	5,7	0,4	-0,7	5,2	3,0	8,4	4,5
Institucije BiH	11,3	0,0	0,0	2,4	-0,8	-0,8	-0,8	-5,3	4,0	-0,8
FBIH	38,7	9,3	2,4	4,7	-0,6	-1,1	7,4	4,1	9,8	9,0
RS	19,7	8,8	3,7	10,3	2,7	-0,5	4,0	5,3	7,9	-2,4
BD	2,5	3,7	6,0	3,6	4,2	6,1	9,6	2,2	13,5	14,0

²⁹ Prosječna penzija u BiH je izračunata na osnovu prosječnih mjesečnih penzija ponderisanih udjelom ukupnog boja penzionera u svakom od bh. entiteta u ukupnom broju penzionera.

³⁰ Najniža penzija u FBiH iznosi 326,2 KM (odnosi se na 20. godina radnog staža), a u RS 174,4 KM (penzijski staž do 15. godina).

³¹ Izvor: UIO BiH

3.2.2. Direktni porezi

U 2016. godini, entitetske poreske uprave su po osnovu prihoda od poreza, doprinosa i drugih prihoda prikupile oko 6,6 milijardi KM, što je za 5,6% više nego prethodne godine. Kategorija socijalni doprinosi, koja ima i najznačajnije učešće u navedenim prihodima je ostvarila povećanje od 3,3% g/g. (0,9% g/g). Direktni porezi su porasli za 13,0% i to najviše zahvaljujući rastu prihoda od poreza na dobit, iako su i ostale kategorije direktnih poreza imale pozitivne stope rasta. Porez na dobit u oba entiteta bilježi značajan rast, i to zahvaljujući rastu prihoda od poreza na dobit banaka i drugih finansijskih institucija kao i prihoda na dobit preduzeća. Sa druge strane, na rast prihoda od direktnih poreza značajan doprinos su dali i zaostale uplate poreza kao i obaveze utvrđene u inspekcijskoj kontroli pravnih lica, u FBiH.

Posmatrano po entitetima, prihodi prikupljeni u poreskim upravama bilježe povećanje. U PU FBiH prihodi su rasli znatno većom stopom (7,9% g/g) od prihoda u PU RS, čija stopa rasta je iznosila skromnih 1,3% g/g. U nadležnosti poreske uprave FBiH, sve kategorije i potkategorije prihoda bilježe pozitivne stope rasta, dok je u PU RS slika drugačija. Najznačajnija kategorija prihoda - doprinosi bilježi smanjenje od 0,8% g/g, usljed smanjenja prihoda od doprinosa za zdravstveno osiguranje (3,0% g/g). Direktni porezi, da nije bilo rasta prihoda od poreza na dobit (25,1% g/g), zbog smanjenja najveće grupe direktnih poreza (porez na dohodak) bi takođe bili smanjeni.

U decembru mjesecu u RS je ukinut i posebni doprinos za solidarnost koji su plaćali radnici. Ukidanje navedenog doprinosa je obaveza proistakla iz pisma namjere upućenom MMF-u32. Pregled prihoda za jedanaest mjeseci 2016. godine dat je u tabeli ispod, kao i stope rasta istih.

Tabela 8: Prihodi od direktnih poreza, doprinosa, taksi, naknada i sl.³³

Naziv prihoda	FBiH jan-nov			RS jan-dec			BiH jan-nov		
	miliona KM 2015	2016	rast u %	miliona KM 2015	2016	rast u %	miliona KM 2015	2016	rast u %
Direktni porezi	668,2	783,4	17,2	409,3	434,3	6,1	1.077,5	1.217,7	13,0
Porez na dohodak	337,4	371,8	10,2	224,1	216,1	-3,6	561,5	587,9	4,7
Porez na dobit	187,7	246,5	31,4	145,1	181,4	25,1	332,7	428,0	28,6
Porezi građana	141,7	163,6	15,4	40,1	36,7	-8,5	181,8	200,3	10,1
Ostali porezi	1,4	1,5	7,1	0,0	0,0	-	1,4	1,5	7,1
Ostale takse, kazne i naknade	590,5	648,7	9,9	336,6	350,6	4,2	927,1	999,3	7,8
Doprinosi	2.843,4	2.993,5	5,3	1.387,1	1.375,5	-0,8	4.230,5	4.369,0	3,3
PIO	1.570,2	1.647,8	4,9	753,4	757,2	0,5	2.323,6	2.405,0	3,5
Zdravstvo	1.143,2	1.208,6	5,7	534,9	518,8	-3,0	1.678,1	1.727,4	2,9
Nezaposleni	129,9	137,1	5,5	38,3	38,4	0,2	168,2	175,4	4,3
Dječija zaštita	0,0	0,0	-	56,4	56,9	0,7	56,4	56,9	0,7
Zapošljavanje invalida	0,0	0,0	-	4,1	4,3	5,0	4,1	4,3	5,0
UKUPNO	4.102,0	4.425,6	7,9	2.133,1	2.160,4	1,3	6.235,1	6.586,0	5,6

³² Zakon o prestanku važenja Zakona o posebnom doprinosu za solidarnost predložen je po hitnom postupku za razmatranje na posebnoj sjednici entitetskog parlamenta, 22.decembra, kada je usvojen i stupio je na snagu od 2017. godine.

³³ Izvor: Poreska uprava RS i Poreska uprava FBiH

4. Pretpostavke društvenog i privrednog razvoja za budžetsku i sljedeće dvije godine

Naprijed navedeni makroekonomski pokazatelji, te informacija o poslovanju privrede u KS koji su predstavljani u ovim Smjernicama potvrđuju da je privredni razvoj KS pod utjecajem brojnih faktora.

Početkom 2016. godine Skupština KS je donijela Strategiju razvoja Kantona Sarajevo do 2020. godine koja je bila temelj za početak mnogih koje je Vlada KS realizovala u 2016. godini i planirala implementirati u godinama koje slijede. Naime, "Strategija razvoja Kantona Sarajevo do 2020. godine je strateški dokument koji usmjerava razvoj, utvrđuje prioritete u razvoju i predstavlja putokaz za sveukupan razvoj KS uzimajući u obzir sve njegove dimenzije: ekonomsku, društvenu, okolinsku i prostornu."³⁴ U ovom strateškom dokumentu definisana je vizija KS koja glasi „Kanton Sarajevo je evropska dinamična, kreativna i kulturno raznolika regija ugodnog življenja i unosnog poslovanja“, kao i strateški ciljevi za ostvarenje vizije i to:

1. Poboljšati administrativni i poslovni ambijent za ubrzan ekonomski rast i unaprijediti ekonomsku strukturu radi povećanja izvoza roba i usluga,
2. Povećati zaposlenost i kreirati nova bolje vrednovana radna mjesta,
3. Stvoriti uslove za uključujući društveno ekonomski rast i smanjenje siromaštva i unaprijediti dostupnost i pouzdanost svih javnih servisa,
4. Odgovorno upravljati okolišem, prostorom, prirodnim i infrastrukturnim resursima,
5. Unaprijediti sistem upravljanja razvojem Kantona Sarajevo.

Kada je riječ o društvenom i privrednom razvoju, uzimajući u obzir istaknute segmente mogućeg djelovanja, Vlada KS je u svim oblastima³⁵ pokrenula aktivnosti u cilju postizanja napretka.

4.1. Oblast pravde i uprave

Aktivnosti Vlade Kantona Sarajevo u oblasti pravde i uprave bile su usmjerene, prije svega, na ostvarivanje programskih zadataka u ovoj oblasti, a prioritetno na dalju izgradnju i doradu pravnog sistema u Kantonu Sarajevo, sa osnovnim ciljem oblikovanja pravnog sistema u Kantonu i njegovog uvezivanja u pravni sistem Federacije i Države BiH. Programirani realizovani propisi su: Zakon o plaćama i naknadama organa upravljanja i drugih organa i institucija Kantona Sarajevo, kantonalnih javnih preduzeća i javnih ustanova čiji je osnivač Kanton Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj: 10/16), Zakon o državnoj službi u Kantonu Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj: 31/16), Zakon o inspekcijama Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj:2/17), Zakon o izmjenama Zakona pravobranilaštvu Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj: 44/16).

---

³⁴ Strategija razvoja Kantona Sarajevo 2020. godine, str. 9.

³⁵ http://skupstina.ks.gov.ba/sites/skupstina.ks.gov.ba/files/izvjestaj_o_radu_vlada.pdf (Pristupljeno 17.05.2017)

Vlada je putem resornog ministarstva pratila rad Upravnog inspektorata, funkcionisanje Općinskog suda u Sarajevu, Kantonalnog suda u Sarajevu, Kantonalnog tužilaštva Kantona Sarajevo i Pravobranilaštva Kantona Sarajevo, te rad kantonalnih ministarstava u segmentu rješavanja upravnih stvari u upravnim postupcima.

4.2. Oblast prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša

U oblasti prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša na području Kantona Sarajevo u prošloj godini, aktuelne su bile aktivnosti utvrđene federalnim okolinskim propisima, primjena i priprema kantonalnih propisa vezanih za pojedine sastavnice okoliša, od zraka, vode, prirode, buke, upravljanja otpadom, kao i priprema strateških planskih dokumenata i realizacija okolišnih projekata. Također, provedene su aktivnosti u cilju evidencije imovine Kantona Sarajevo, rješavanje imovinsko-pravnih pitanja, pripreme prostorno-planske dokumentacije, u ovoj oblasti. Isto tako aktivnosti su se odnosile na predlaganje i provođenje stambene politike, programiranje i praćenje stambene izgradnje, regulisanje i obezbjeđenje uslova za sanaciju i obnovu porušenih i oštećenih stambenih objekata i stanova. Realizovan je Zakon o zaštiti od buke (Službene novine Kantona Sarajevo, broj: 23/16), te Nacrt Zakona o prostornom uređenju.

4.3. Oblast komunalne politike i infrastrukture

Vlada Kantona Sarajevo u oblasti komunalne privrede vršila je poslove u skladu sa Programom rada Vlade i Skupštine Kantona, te poslovi koji nisu bili predviđeni programom, a koje je bilo nužno uraditi. Usvojen je Zakon o komunalnoj čistoći („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 14/16).

Kapitalni grantovi u pomenoj oblasti usmjereni su na rekonstrukciju vodovodne i kanalizacione mreže po općinama u Kantonu putem KJKP Vodovoda i kanalizacije d.o.o. Sarajevo u skladu sa usvojenim Budžetom Kantona Sarajevo za 2016. godinu. Naplaćena sredstva od vodnih naknada moraju se utrošiti za namjene definisane Zakonom o vodama, kroz usvojeni Program utroška tih sredstava odobrenih od Vlade Kantona Sarajevo. Kapitalni grantovi prema općinama u pogledu izdvajanja sredstava za izgradnju, rekonstrukciju i sanaciju javne rasvjete na području Kantona Sarajevo su dodijeljeni za Općine: Hadžići, Trnovo, Vogošća i Ilijaš koji su se finansirali putem sopstvenih prihoda resornog ministarstva.

Kapitalnim grantovima su, između ostalog, finansirani iz budžetskih sredstava: KJKP Tržnice i pijace d.o.o. Sarajevo za projekat sufinansiranja natkrivanja krovnih konstrukcija kojim upravlja ovo preduzeće, KJKP Park d.o.o. Sarajevo nabavka opreme za održavanje javne rasvjete, KJKP Vodovod i kanalizacija d.o.o. Sarajevo nabavka vodomjera sa data logerima, nabavka opreme mobilnim timovima za otkrivanje nelegalnih priključaka.

Ocjenjujući stanje i postignute rezultate u komunalnim djelatnostima može se konstatovati da je i ove godine ostvaren cilj zadržavanja dostignutog nivoa komunalnih djelatnosti u Kantonu Sarajevo. Naime, sve komunalne djelatnosti obavljane su u planiranom kvantitativnom i kvalitativnom nivou, bez zastoja u pružanju ovih usluga prema njihovim korisnicima, počevši od funkcija komunalne hidrotehnike, komunalne energetike, komunalne čistoće, održavanja javnih površina, javnih zelenih površina, komunalnih grobalja, javne rasvjete i dr.

Iako je Vlada Kantona Sarajevo vodila intenzivne aktivnosti na utvrđivanju adekvatnih cijena komunalnih usluga, kao jednom od osnovnih limitirajućih faktora za pozitivno poslovanje ovih preduzeća i kvalitetno pružanje komunalnih usluga, u tome se nije uspjelo, kao i uvođenju nove tarifne politike. Veliki problem predstavlja broj neriješenih predmeta u sudovima, po sporovima male vrijednosti, što kod davalaca komunalnih usluga. Potrebno je naći način kroz sistem medijacije i izrade jedinstvenog registra korisnika komunalnih usluga – JERKU za rješavanje ovog esencijalnog problema.

4.4. Oblast saobraćaja

Vlada Kantona Sarajevo u oblasti saobraćaja obavljala je poslove utvrđene Ustavom Kantona Sarajevo, federalnim i kantonalnim zakonima iz oblasti saobraćaja, Programom rada Vlade Kantona Sarajevo i Skupštine Kantona Sarajevo za 2016. godine. Usvojen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o taksi prijevozu u Kantonu Sarajevo.

Budžetom Kantona Sarajevo predviđena su sredstva za „Nabavka vozila za preduzeće KJKP “GRAS” d.o.o. Sarajevo – realizacija nabavke 12 minibusa je u toku. Provode se aktivnosti na realizaciji projekta izgradnje i opremanje stajališta za kontrolisanu naplatu karata. Za tramvajska stajališta “Pofalići” smijer “A” i smijer “B” i tramvajsko stajalište “Dolac Malta” smijer “A” urađen je glavni projekt. Planirano je da se u 2017. godini završi izrada glavnih projekata i pokretanje procedure Javne nabavke za izbor izvođača radova na izgradnji zatvorenih tramvajskih stajališta. U Budžetu Kantona Sarajevo za 2017. godinu predviđena su sredstva za realizaciju ovog projekta.

Provode se aktivnosti za sanaciju dijela tramvajske pruge, kao i za iznalaženje sredstava za izradu glavnog projekta i rekonstrukciju. U okviru Projekta kapitalnih investicija – Izgradnja gradskih saobraćajnica (I transferzala, XII transferzala i Južna longitudinala) u toku 2016. godine je potpisan Ugovor i započeli su radovi izgradnje i rekonstrukcije Južne longitudinalne od II do IV transverzale te je u toku procedura povećanja iznosa kreditnih sredstava, u skladu sa Procedurama zaduživanja Kantona Sarajevo na osnovu unutrašnjeg i vanjskog duga i izdavanja garancija. U 2016. godini nastavljeno je i dijelom završeno rješavanje imovinsko pravnih odnosa te je pripremljena dinamika rješavanja imovinsko-pravnih odnosa do konačne realizacije Projekta.

Tabela 9: Saobraćajnice planirane za izgradnju (kreditna sredstva)

Općina	Naziv saobraćajnice	Opis radova
Centar Sarajevo, Vogošća	I transferzala	Priprema projektne dokumentacije po poddionicama (SSK-Velešići, Velešići-Bare i Tunel Kobilja Glava)

Programska orijentacija zasnovana je na unapređenju javnog gradskog prijevoza i daljnjem normativnom uređenju oblasti, i to:

- Donošenje Zakona o javnom prijevozu putnika u Kantonu Sarajevo, kao i ostalih zakonskih i podzakonskih akata u skladu sa članom 10. Zakona o cestovnom prijevozu Federacije Bosne i Hercegovine;

- Poduzimanju aktivnosti na usaglašavanju federalnih i kantonalnih propisa iz oblasti prijevoza;
- Praćenje stanja u oblasti javnog prijevoza i preduzimanju mjere i aktivnosti na unapređenju javnog prijevoza;
- Nabavka novih vozila za KJKP "Gras" d.o.o. Sarajevo, sa posebnim akcentom na minibuski vid prijevoza;
- Revitalizacija vertikalne i horizontalne signalizacije,
- Semaforizacija novih raskrsnica
- Održavanje vertikalne i horizontalne signalizacije,
- Sigurnosni sistemi za škole,
- Nabavka i ugradnja opreme parkinga sa naplatom i izgradnja parkinga i garaža,
- Orjentiri za slabovidna lica i uklanjanje prepreka sa neometano kretanje invalidnih lica,
- Rekonstrukcija postojeće infrastrukture
- Održavanje baze cestovnih podataka.

Programska orijentacija **Direkcije za puteve** obzirom na složenost, te specifičnost poslova iz nadležnosti ove Direkcije (izgradnja novih saobraćajnica i povećanje kapaciteta postojećih saobraćajnica), je postizanje maksimalnog rješavanja pojedinih problema na osnovu primjene zakonskih, donošenja podzakonskih propisa i nadzora (pravnog i finansijskog), te primjene najsavremenijih tehnoloških dostignuća za izvršavanje obaveza utvrđenih Programom održavanja, zaštite, rekonstrukcije i izgradnje javnih cesta na području Kantona Sarajevo.

Programska orijentacija Direkcije za puteve u skladu sa Strategijom razvoja Kantona Sarajevo je izgradnja saobraćajnica koje su navedene u pomenutoj Strategiji a to su:

- Sjeverna longitudinala od III transverzale do IV transverzale
- I transverzala (Općina Centar Sarajevo i Vogošća)
- Južna longitudinala (od II do IV transverzale)
- IX transverzala.

4.5. Oblast unutrašnjih poslova

U svim segmentima rada u cjelini preduzimane su aktivnosti u cilju postizanja što većeg stepena efikasnosti, profesionalnosti i stručnosti, uz poštivanje međunarodnih standarda o ljudskim pravima i slobodama. Praćeno je stanje sigurnosti na području Kantona Sarajevo i analizirane aktuelne sigurnosne pojave o čemu su sačinjavani mjesečni analitičko-informativni materijali i dostavljani Skupštini Kantona na razmatranje.

Tokom 2016. godine, aktivnosti u oblasti unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo, kada je u pitanju kriminalitet, ogledale su se u prevenciji izvršenja krivičnih djela, rasvjetljavanju počinjenih krivičnih djela i identifikaciji njihovih izvršilaca, te njihovom procesuiranju i privođenju nadležnim organima pri čemu su postignuti zadovoljavajući rezultati imajući u vidu između ostalog, značajno smanjenje ukupnog broja registrovanih krivičnih djela za 14,7%, broja teških krađa motornih vozila za 23,9%, slučajeva aktiviranja minsko-eksplozivnih sredstava za 31,8%, zatim veliki procenat rasvjetljenosti „najtežih“ krivičnih djela, djela protiv života i tijela od 98,1%, kao i procenat ukupne rasvjetljenosti krivičnih djela od 65,2%.

U oblasti unutrašnjih poslova u 2017. godini su planirane aktivnosti, a u okviru nadležnosti propisanim Ustavom i zakonskim propisima, ne onemogućavaju narušavanja ljudskih prava i sloboda, a posebno preventivnim i operativnim radom osiguravati punu ličnu i imovinsku zaštitu svakog građanina, preduzimati aktivnosti na očuvanju i sprječavanju narušavanja javnog reda i mira, te normalnog i sigurnog odvijanja saobraćaja na području Kantona Sarajevo.

4.6. Oblast privrede

Vlada Kantona Sarajevo u oblasti privrede je izvršavala poslove i zadatke iz nadležnosti koje proizilaze iz Ustava Federacije Bosne i Hercegovine i federalnih zakona, Ustava Kantona Sarajevo, Programa rada Vlade i Skupštine, te posebnih odluka i zaključaka Skupštine i Vlade Kantona Sarajevo. Realizovani su propisi: Zakon o turizmu („Službene novine Kantona Sarajevo”, broj: 19/16) i Zakon o izmjeni i dopuni Zakona o vodama Kantona Sarajevo (“Službene novine Kantona Sarajevo”, broj: 43/16).

4.7. Oblast finansija

Aktivnosti Vlade Kantona Sarajevo u oblasti finansija bile su usmjerene na normativno regulisanje oblasti finansija i sprovođenja utvrđene politike u ovoj oblasti, a postupalo se u skladu nadležnostima propisanim Ustavom Kantona Sarajevo, zakonom, te Programom rada Vlade i Skupštine Kantona Sarajevo.

Usvojeni su programirani realizovani propisi: Izmjene i dopune Budžeta Kantona Sarajevo za 2016. godinu („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 19/16), Zakon o izmjenama Zakona o izvršavanju Budžeta Kantona Sarajevo za 2016. godinu („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 19/16), Budžet Kantona Sarajevo za 2017. godinu („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 53/16) i Zakon o izvršavanju Budžeta Kantona Sarajevo za 2017. godinu („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 53/16).

U 2016. godini ispoštovan je Zakon o budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine, odnosno Budžetski kalendar, te je Budžet Kantona Sarajevo za 2017. godini donesen u propisanom roku. U 2016. godini donesene su Izmjene i dopune Budžeta Kantona Sarajevo za 2016. godinu, što je doprinijelo uravnoteženju prihoda i rashoda planiranih u Budžetu za 2016. godinu.

4.8. Oblast zdravstva

Vlada Kantona Sarajevo je u oblasti zdravstva je izvršila programske zadatke u cilju unaprijeđenja stanja u oblasti zdravstva. Realizacija planiranih budžetskih sredstava u 2016. godini za kapitalne transfere odvijala se u skladu sa utvrđenom namjenom, u okviru planiranih sredstava u Budžetu Kantona Sarajevo za 2016. godinu, odobrenih preraspodjela budžetskih sredstava i zaključenih odgovarajućih ugovora. U 2016. godini realizirani su slijedeći kapitalni projekti:

1. Projekat nadzidivanja dvije etaže nad postojećim objektom OJ Doma zdravlja Ilijaš realiziralo je Ministarstvo zdravstva Kantona Sarajevo u suradnji sa Općinom Ilijaš. Projekat je obuhvatio rekonstrukciju, nadzidivanje, izmjenu elemenata i materijala vanjskog izgleda fasade, a u cilju stvaranja adekvatnih prostornih uslova za rad Centra za

mentalno zdravlje i Centra za fizikalnu rehabilitaciju, kao i poboljšanja prostornih uslova postojećih službi u Domu zdravlja Ilijaš.

2. Preraspodjelom budžetskih sredstava u 2016. godini osigurana su sredstva za sufinansiranje II faze Projekta energetske efikasnosti za dio objekta OJ Dom zdravlja Ilijaš i ista su doznačena Općini Ilijaš, koja je i implementator projekta. Dio sredstava obezbijedila je Općina Ilijaš. Projekat obuhvata rekonstrukciju i sanaciju dijela objekta OJ Dom zdravlja Ilijaš dograđnog 1982. godine, a u cilju postizanja ušteda energije provođenjem mjera energetske efikasnosti, što podrazumijeva termoizolaciju vanjskih zidova objekta, toplinsku izolaciju ravnog krova i zamjenu fasadne stolarije.
3. Za nastavak rekonstrukcije objekta JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo – OJ Novi Grad „Kumrovec“ u 2016. godini planirana su sredstva u Budžetu Kantona Sarajevo za 2016. godinu, sa odobrenim preraspodjelama, čime je II faza rekonstrukcije ovog objekta okončana.
4. Za nabavku prioritetne opreme za potrebe JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo u 2016. godini realiziran je dio sredstava Za potrebe Centra za mentalno zdravlje i Centra za fizikalnu rehabilitaciju OJ Dom zdravlja Ilijaš u 2016. godini nabavljena je medicinska oprema, mobilijar, IT i multimedija oprema. U skladu sa Sporazumom o finansiranju nabavke opreme za potrebe JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo, broj: 10-14-36283/16 od 27.12.2016. godine, doznačena su sredstva za nabavku ultrazvučnog aparata sa sondom, rentgen aparata, CR uređaja za obradu snimaka i ortopantograf.

Aktivnosti Vlade Kantona Sarajevo u oblasti zdravstva bile su prvenstveno usmjerene na izvršavanje zadataka utvrđenih Programom rada za ovu godinu, kroz primjenu Zakona o zdravstvenoj zaštiti, Zakona o zdravstvenom osiguranju, Zakona o lijekovima, Zakona o pravima, obavezama i odgovornostima pacijenata, te Zakona o apotekarskoj djelatnosti. Takođe, aktivnosti su bile usmjerene na nesmetano ostvarivanje prava RVI i drugih osiguranih lica na korištenje lijekova, ortopedskih pomagala, stomatološko-protetskih nadomjestaka, endoproteza, medicinsko-sanitetskih sprava i materijala.

Sačinjen je analitički dokument - Zdravstveni kadar u djelatnosti zdravstvene zaštite Kantona Sarajevo, kojim je utvrđen broj potrebnog i broj postojećeg zdravstvenog kadra u djelatnosti zdravstvene zaštite u Kantonu Sarajevo. Opći cilj ove analize je procijeniti broj potrebnog zdravstvenog kadra za djelatnost zdravstvene zaštite na području Kantona Sarajevo prema Odluci o utvrđivanju većeg obima zdravstvenih prava, kao i osnovama, kriterijima i mjerilima za ugovaranje po osnovu obaveznog zdravstvenog osiguranja sa zdravstvenim ustanovama sa područja Kantona Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“ br. 37/09), a za potrebe primjene Jedinstvene metodologije kojom se bliže utvrđuju kriteriji i mjerila za zaključivanje ugovora između nadležnog zavoda zdravstvenog osiguranja i zdravstvene ustanove („Službene novine Federacije BiH“, br. 34/13).

Specifični ciljevi su: prikazati postojeći broj zdravstvenog kadra u djelatnosti zdravstvene zaštite u javnom sektoru na području Kantona Sarajevo; prikazati starosnu strukturu postojećeg zdravstvenog kadra u djelatnosti zdravstvene zaštite u javnom sektoru i utvrditi razlike u odnosu

između procijenjenog broja potrebnog i broja postojećeg zdravstvenog kadra u djelatnosti zdravstvene zaštite u javnom sektoru na području Kantona Sarajevo.

U oblasti zdravstva od ostalih specifičnih projekata koji su implementirani izdvajaju se:

- Sistemski je riješeno organizovano upućivanje zdravstvenih radnika srednje stručne spreme svih profila na pripravnički staž u zdravstvene ustanove sa područja Kantona Sarajevo.
- Riješeno je pružanje usluga stomatološke zdravstvene zaštite za djecu sa posebnim potrebama u okviru Stomatološkog fakulteta Sarajevo.
- Zavod zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo je preuzeo refundiranje troškova za pruženu uslugu medicinski potpomognute oplodnje, maksimalno za dva pokušaja, ženama do navršene 37. godine života.
- Završeno je pregovaranje i zaključivanje ugovora sa nezavisnim strukovnim sindikatom radnika u zdravstvu FBiH, u vezi usaglašavanja Kolektivnog ugovora za oblast zdravstva sa Zakonom o radu.
- Donesen je trogodišnji plan Programa sistemske deratizacije na području Kantona Sarajevo za period 2016.-2019. godine.
- Izrađen je Plan obezbjeđenja robnih rezervi u lijekovima i sanitetskom materijalu, nakon izvještaja o stanju robnih rezervi i isti je dostavljen Direkciji za robne rezerve.
- Društvena briga za zdravlje stanovništva je iskazana provođenjem preventivne zaštitne mjere – imunizacije protiv gripe za rizičnu skupinu stanovništva na području Kantona Sarajevo.

4.9. Oblast za obrazovanje, nauku i mlade

U 2016. godini Vlada Kantona Sarajevo u oblasti obrazovanja, nauke i mladih realizovala je većinu planiranih poslova i obavila niz drugih zadataka koji se nisu mogli predvidjeti Programom rada za 2016. godinu. Od realizovanih propisa realizovani su: Zakon o osnovnom odgoju i obrazovanju, Zakon o srednjem obrazovanju, Zakon o naučnoistraživačkoj djelatnosti („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 26/16) i Nacrt zakona o visokom obrazovanju.

U Budžetu Kantona Sarajevo za 2016. godinu za kapitalne projekte odobrena su sredstva, prenesena kreditna sredstva iz 2015. godine za sljedeće projekte:

- Izgradnja akademije scenskih umjetnosti
- Rekonstrukcija Studentskog centra
- Izgradnja Univerzitetske biblioteke – vlastito učešće
- Rekonstrukcija bazena na Fakultetu sporta i tjelesnog odgoja
- Sufinansiranje izgradnje osnovne škole na Aneksu
- Sufinansiranje izgradnje osnovne škole u Hadžićima
- Dogradnja Osnovne škole Dobroševići
- Dogradnja Sedme osnovne škole u Blažuju
- Izgradnja fiskulturne sale u OŠ „Porodice ef. Ramić“ Semizovac
- Sufinansiranje izgradnje osnovne škole na Šipu
- Rekonstrukcija i opravka krovova, sanitarnih vodovodnih i el. instalacija (kotlovnica i sl.)

Preraspodjelom sa drugih pozicija obezbjeđena su dodatna sredstva (rekonstrukcija objekta OŠ „Zaim Kolar“ Dejčići, za potrebe „Škole u prirodi“- nedostajuća sredstva za završetak realizacije projekta „Energetska efikasnost“ koji se realizuje iz sredstava kredita putem Federalnog ministarstva prostornog uređenja, sanacija ravnih krovova na šest osnovnih škola, rekonstrukcija kotlovnica i ugradnja mjerača utroška toplotne energije u deset škola, sanacija i rekonstrukcija objekta Gimnazije obala, vanjsko uređenje i postavljanje ograde JU OŠ „Izet Šabić“ i dio iz sredstava rezerve Budžeta KS za sanaciju krova OŠ „Vrhbosna“).

Federalno ministarstvo za obrazovanje i nauku doznačilo je dio sredstva za realizaciju projekta rekonstrukcije pet školska objekata (OŠ „Mirsad Prnjavorac“, OŠ „Fatima Gunić“, OŠ „Hilmi ef. Šarić“, OŠ „Hašim Spahić“ i Druga osnovna škola). Poduzimane su i aktivnosti na realizaciji Projekta energetske efikasnosti koji se finansirao sredstvima iz kredita Svjetske banke i Budžeta Kantona Sarajevo. Implementator je bilo Federalno ministarstvo prostornog uređenja – Jedinica za implementaciju projekta. Projekat je u potpunosti završen u 2016. godini, a obuhvaćene su sljedeće škole:

- JU OŠ „Srednje“,
- JU OŠ „Hašim Spahić“ i
- JU OŠ „Zahid Baručija“.

4.10. Oblast kulture i sporta

Aktivnosti Vlade Kantona Sarajevo u ovoj oblasti su bile usmjerene u skladu sa nadležnostima propisanim Ustavom Kantona Sarajevo, zakonima, te na osnovu Programa rada Vlade i Skupštine Kantona Sarajevo. Realizovan je Nacrt zakona o muzejskoj djelatnosti. Kapitalni projekti kulture u 2016. godini obuhvatili su sanaciju enterijera zgrada Kamernog teatra'55, Sarajevskog ratnog teatra – SARTR i Muzeja “Alija Izetbegović” u Sarajevu, te utopljanje zgrade Pozorišta mladih.

Aktivnostima u oblasti kulture obezbijedeni su uvjeti za nesmetan i normalan rad 12 javnih ustanova kulture kojima je osnivač Kanton Sarajevo. Zahvaljujući podršci nevladine organizacije iz oblasti kulture i umjetnosti, kulturno-umjetnička društva, kao i veliki broj ansambala, grupa, pojedinaca – umjetnika i sl su nastavili rad. Vlada KS je takođe podržavala rad nacionalnih kulturno-prosvjetnih društava: BZK Preporod, HKD Napredak, SPKD Prosvjeta, La Benevolencija, Romano Jagako Romano, umjetničkih udruženja poput Udruženja filmskih radnika BiH, Udruženja likovnih umjetnika BiH, Udruženja likovnih umjetnika primijenjene umjetnosti BiH, Društvo pisaca BiH i dr. Nastavilo se sa sufinansiranjem 6 "državnih institucija kulture"/Zemaljski muzej BiH, Historijski muzej BiH, Muzej književnosti i pozorišne umjetnost i BiH, Kinoteka BiH, Biblioteka za slijepa i slabovidna lica BiH, Umjetnička galerija BiH/ kojima je to jedini siguran izvor finansiranja.

U 2016. godini u oblasti kulture je realizovano sljedeće:

- Manifestacija „Dani Kantona Sarajevo“ (02. – 09. maj 2016. godine) u okviru koje je najveći broj programa bio iz oblasti kulture

- finansijski je podržan niz projekata – programa koji su od posebnog značaja za Kanton Sarajevo kao što su Festival „Sarajevska zima“, „Kid's festival“, „Sarajevski dani poezije“, „Baščaršijske noći“, „Sarajevo film festival“, izložbe „Collegium artisticum“, SVEM –Sarajevske večeri muzike, Jazz fest, projekte „Ars Aevi“, Bijenale savremene umjetnosti, Balet fest, projekti East West Centra, Festival dječije umjetnosti, Festival Juventa fest, Festival ulične umjetnosti, Festival književnosti Bookstan, Sajam knjige, i sl.
- aktivno se uključilo u stvaranje uvjeta za otvaranje Galerije Charlama, te realizaciju projekata Muzej ratnog djetinjstva, digitalizacija pokretne kulturne baštine, realizaciju online Muzeja, produkcije pozorišnih predstava, gostovanja u inostranstvu sa projektom Ja BiH.
- dodjeljivana je pomoć književnim i likovnim stvaraocima za izdavanje knjiga i organizovanje izložbi kako u Bosni i Hercegovini, tako i u inostranstvu, kao i pomoć mladim talentima za školovanje i stručno usavršavanje u zemlji i inostranstvu.

Rad Vlade u oblasti sporta za izvještajni period može se definisati kao jačanje uspostavljenih temeljnih odredaba sistema sportske djelatnosti, sa posebnim akcentom na vrhunski sport i sportski podmladak, a što doprinosi ukupnom razvoju i značaju Kantona Sarajevo ne samo u okviru Bosne i Hercegovine. Direktnu finansijsku podršku za redovni rad i programe u sportu od strane resornog ministarstva dobilo je oko 300 organizacija u sportu, te se može potvrditi da se uspjelo ne samo održati, nego i obogatiti nivo sportskog života, kako vrhunskog tako i razvojnog.

Iz navedenoga možemo konstatovati da su, bez obzira na izuzetno teške okolnosti (ne zaživljavanje usvojenog državnog zakona o sportu iz 2008. godine, nepostojanje državne strategije o sportu, sveukupna recesija), nezavidnu materijalnu situaciju (nepostojanje stimulativne politike za sponzore i općenito nedovoljno finansijskih sredstava), organizacije u sportu uz maksimalnu podršku Vlade KS i resornog ministarstva kulture i sporta ostvarile značajne rezultate i time doprinijele ukupnom razvoju i značaju Kantona Sarajevo ne samo u okviru Bosne i Hercegovine.

Poseban interes je iskazan u segmentu vrhunski sport, jer u Kantonu Sarajevo i jeste najveći broj sportista koji su uspjeli da ostvare vrhunski sportski rezultat. Veliki je broj aktivnosti u tom smislu, od pomoći za pripreme do nastupa reprezentativaca na Svjetskim prvenstvima, Evropskim prvenstvima, Svjetskim kupovima. Rezultati koje moramo posebno izdvojiti, a koje je finansijski podržalo resorno ministarstvo, su:

1. Reprezentacija Bosne i Hercegovine u sjedećoj odbojci, drugo mjesto, srebrna medalja, na Paraolimpijskim igrama u Rio de Janeiru, Brazil, 07.09. – 18.09.2016. godine,
2. Meris Muhović, član Karate kluba “Champion”, reprezentativac Bosne i Hercegovine, drugo mjesto, srebrna medalja, u kategoriji -84 kg. u karateu, na 51-om Evropskom prvenstvu za seniore u Montpellieru, Francuska, 05.05. – 08.05.2016. godine,
3. Eldin Hadarpašić, član Karate kluba “Champion”, reprezentativac Bosne i Hercegovine, treće mjesto, bronzana medalja, u kategoriji do 52 kg. u karateu, na 43-em Evropskom prvenstvu za kadete, juniore i mlađe seniore (U21) u Limasolu, Kipar, 04.02. – 07.02.2016. godine.

4.11. Oblast za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice

U oblasti rada i zapošljavanja u toku 2016. godine praćeni su podaci o zaposlenosti i nezaposlenosti. Vršene su aktivnosti koje su bile usmjerene na povećanje nivoa zaposlenosti, odnosno smanjenje broja nezaposlenih osoba putem godišnjih programa mjera podsticanja zapošljavanja i održavanja više stope zaposlenosti. U ovom periodu izvršen je monitoring i evaluacija pojedinačnih podsticajnih mjera zapošljavanja i to:

- Programa sufinansiranja zapošljavanja pripravnika VSS, VŠS, SSS i KV stručne spreme po Javnom pozivu od 16.11.2015. godinu
- Program javnih radova za 2016. godinu.

U cjelosti su ostvareni ciljevi koji se odnose na omogućavanje ostvarivanja svih prava nezaposlenih osoba (prava na novčanu naknadu nezaposlenih osoba, zdravstveno osiguranje, uplatu penzijskog i invalidskog osiguranja, izdvajanje sredstava za Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom itd. Drugi zadaci iz ove oblasti, koji se odnose na realizaciju mjera podsticanja zapošljavanja, posredovanje u zapošljavanju, procese savjetovanja nezaposlenih osoba, savjetovanje u vezi sa profesionalnom orijentacijom, vođenje evidencija nezaposlenih, zaposlenje stranih državljana, upravni nadzor itd. izvršavani su u okvirima datih nadležnosti.

U oblasti socijalne politike osnovne aktivnosti kontinuirano su bile usmjerene na analizu donesenih zakonskih i podzakonskih akata, izmjene i dopune istih, s ciljem poboljšanja stanja u ovoj oblasti, očuvanja postojećeg nivoa i kvaliteta socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom, vođenja drugostepenog upravnog postupka i revizije civilnih žrtava rata, kao i aktivnosti vezane za nadzor nad provođenjem propisa iz oblasti socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom, propisa koji se odnose na rad, organizaciju, rukovođenje, upravljanje i nadzor u ustanovama, te svih podzakonskih akata iz nadležnosti resornog ministarstva i ustanova, izrade izvještaja i informacija o radu organa rukovođenja, upravljanja i nadzora u ustanovama.

U oblasti raseljenih lica, povratka i repatrijacije osnovne aktivnosti bile su usmjerene na zaštitu prava raseljenih lica u dijelu stambenog zbrinjavanja i ostvarivanja drugih prava utvrđenih Zakonom o raseljenim osobama-prognanicima i izbjeglicama-povratnicima u Kanton Sarajevo i Revidiranom strategijom Bosne i Hercegovine za provedbu Aneksa VII Dejtonskog mirovnog sporazuma. Usvojen je i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom.

Što se tiče kapitalnih projekata iz ove oblasti nastavljene su aktivnosti na izgradnji objekta KJU „Porodično savjetovalište“. U oblasti raseljenih lica, povratka i repatrijacije, zbog nedostatka sredstava u Budžetu Kantona Sarajevo za 2016.godinu, nisu realizovani planirani projekti za 2016. godinu, kako za obnovu stambenih jedinica, tako i za podršku održivom povratku. I pored poteškoća zbog nedostatka novčanih sredstava u izvještajnom periodu realizovan je projekat izgradnje stambene zgrade na lokalitetu Baruthana, općina Stari Grad, u okviru kojeg je izgrađeno 11 (jedanaest) zamjenskih stanova čime je trajno stambeno riješeno jedanaest interno

raseljenih porodica iz općine Stari Grad, čije prijeratne stambene jedinice nije bilo moguće obnoviti (uništene stambene zgrade ili tzv. barake, novi regulacioni planovi, neriješeni imovinsko-parvni odnosi i dr.). Do kraja 2017. godine planirana je realizacija projekta CEB II „Rekonstrukcija objekta kolektivnog centra u Hrasnici, općina Ilidža“ i izgradnja dvije zgrade sa po devet stanova u Tarčinu, općina Hadžići.

Kada je u pitanju podrška održivom povratku, tokom 2016. godine, odobrene su tri novčane pomoći u svrhu sufinansiranja projekata: Pomoć za održivi povratak općini Pale/FBiH, za izradu novelacije projektne dokumentacije “Primarne kanalizacione mreže i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda za povratničko naselje Prača” i za sufinansiranje štete od obilnih padavina-poplava; Pomoć za održivi povratak općini Foča/FBiH za sufinansiranje Projekta “Rekonstrukcija i sanacija lokalnog puta Modrin – Zebina šuma, dionica II, dužine 1.300 m” i Pomoć za održivi povratak Medžlisu Islamske zajednice Žepa, za sufinansiranje Projekta asfaltiranja dijela puta u povratničkom naselju Stoborani, općina Han Pijesak.

4.12. Oblast boračkih pitanja

U oblasti boračkih pitanja su se obavljali poslovi i zadaci koji predstavljaju osnovne funkcije koje proizlaze iz Ustava Kantona Sarajevo, Zakona o dopunskim pravima boraca-branitelja Bosne i Hercegovine i drugih zakona i propisa Kantona Sarajevo, te Programa rada Skupštine i Vlade Kantona Sarajevo.

Vlada Kantona Sarajevo je svoje težište aktivnosti i razvoja usmjerila na realizaciju započetih i neophodnih novih predviđenih projekata, koji se odnose na ukupno ostvarivanje utvrđenih prava porodica šehida i poginulih boraca, ratnih vojnih invalida i demobilisanih boraca na području Kantona Sarajevo.

Nastavila se realizacija prioriternih projekata koji se odnose na rješavanje stambenih potreba, otvaranje novih radnih mjesta i obezbjeđenja zapošljavanja, stipendiranja, osiguranja potpunije i efikasnije zdravstvene zaštite i medicinske rehabilitacije, te drugih značajnijih projekata, imajući u vidu specifičnosti njihovih potreba kao i bržeg rješavanja postojećih neriješenih socijalno-materijalnih pitanja boračke populacije. Realizirani su projekti stambenog zbrinjavanja i izgradnje spomen obilježja šehidima i poginulim borcima

Ugovor o obezbjeđivanju sredstava za stipendiranje 1930 učenika i studenata za školsku 2015./2016. godinu putem Fonda IKRE potpisan u 2015. godini je okončan, a po okončanju obrade predmeta po javnom pozivu, odnosno po donošenju odluka o odobravanju stipendija, potpisan je novi ugovor za školsku 2016./2017. godinu za isti broj korisnika.

Potpisani su sporazumi sa sljedećim javnim komunalnim preduzećima koji imaju ekskluzivno pravo na pružanje određenih usluga:

- KJKP Gras – snošenje troškova javnog prijevoza ratnih vojnih invalida, članova porodica šehida i poginulih boraca i dobitnika ratnih priznanja i odlikovanja i
- Sporazumi o poslovnoj saradnji – plaćanje infrastrukturnih priključaka sa javnim komunalnim preduzećima: (JP Elektroprivreda BiH Podružnica Elektrodistribucija

Sarajevo, KJKP Sarajevogas doo, JKP Vodostan Ilijaš doo, KJKP Vodovod i kanalizacija doo i JKP Komunalac Hadžići).

* * *

Vlada Kantona Sarajevo je realizovala veliki broj projekata a od investicija³⁶ koje su u toku izdvajaju se:

Projekat rekonstrukcije prečistača otpadnih voda Butila, koji se finansira kreditom WB-IBRD u iznosu od 23,60 mil EUR i sufinansira grantovima IPA fonda u ukupnom iznosu od EUR 9.947.000. Projekat se implementira putem KJKP Vodovod i kanalizacija. Pored radova na rekonstrukciji prečistača otpadnih voda u Butilama, kreditna sredstva su korištena za nabavku specijalnih vozila za pogon kanalizacije, te za radove na rekonstrukciji kanalizacione mreže na više lokacija u Kantonu. Implementacija Projekta započeta je u julu 2010. godine i sa 31.12.2016. godine utrošeno je EUR 21.135.855,54 (41.338.140,34 KM) što je 89,56 % odobrenih kreditnih sredstava. Odobrena IPA sredstva su povučena u 100 % iznosu, a očekuje se finalno odobrenje trećeg granta u iznosu od EUR 2.322.500. Završeni su građevinski radovi na rekonstrukciji Prečistača, kao i montaža pristigle nove opreme. Probni rad je završen i postrojenje je u funkciji. Krajnji rok za povlačenje neutrošenih sredstava kredita produžen je do 31.05.2017. godine.

Projekat rekonstrukcija i opremanje Kliničkog centra Univerziteta u Sarajevu (završetak izgradnje CMB–Centralnog medicinskog bloka), koji se finansira kreditom Saudijskog fonda za razvoj u iznosu od USD 14,45 mil. Ugovor o kreditu zaključen je 2010. godine, ali još nije implementiran u cijelosti zbog izmjena u projektima. Krajnji rok za povlačenje produžen je do 31.03.2017. godine.

Sa 31.12.2016. godine povučeno je ukupno USD 14.211.916,97 kreditnih sredstava, koja su utrošena za završetak slijedećih objekata:

- Izgradnja Kardiohirurgije
- Izgradnja operacionih sala sa intenzivnom njegom i reanimacijom
- Izgradnja terapijskog dijela Klinike za nuklearnu medicinu
- Izgradnja Oftamološke klinike i Klinike za plastičnu hirurgiju
- Izgradnja i opremanje Klinike za hematologiju

Projekat izgradnje saobraćajnica, koji se finansira kreditom EBRD-a u iznosu od EUR 16,50 mil (32.271.195 KM). Kredit je postao efektivan 28.10.2013. godine, a sa 31.12.2016. godine povučen je iznos od EUR 15.344.366,45 (30.010.972,23 KM). Sredstva su namijenjena za realizaciju aktivnosti na izgradnji i/ili modernizaciji Južne longitudinalne i XII Transverzale. Zbog problema sa imovinsko-pravnim odnosima i izmjenama i dopunama projektne dokumentacije na dijelu Južne longitudinalne, preostali nepovučeni dio kredita nije bio dovoljan za završetak Projekta, tako da je EBRD odobrio dodatni kredit u iznosu od EUR

---

³⁶ Prospekt javne ponude druge emisije obveznica Kantona Sarajevo, Sarajevo, april 2017, str. 37-39

6,00 mil. Ukupno zaduženje po ovom kreditu iznosit će EUR 22,5 mil, a rok za implementaciju Projekta je produžen do 31.12.2018. godine.

Projekat izgradnje Univerzitetske biblioteke, koji se finansira grantom Saudijskog fonda za razvoj. Memorandum o razumijevanju između Kraljevine Saudijske Arabije i Bosne i Hercegovine zaključen je 10.05.2016. godine. U toku je prikupljanje dokumentacije i uređenje lokacije, kako bi se uskoro počelo sa implementacijom. Procijenjena vrijednost Projekta iznosi EUR 20,35 mil, od čega Saudijski fond učestvuje sa EUR 17,18 mil i Budžet Kantona Sarajevo EUR 3,16 mil. Završetak Projekta se očekuje krajem 2018. godine.

Projekat „Energetske efikasnosti BiH“ vrijednosti 1.175.700 KM počeo se implementirati 01.08.2016. godine. Projekat se finansira kreditom Svjetske banke (WB)-IDA, a sredstva su namijenjena za unaprjeđenje energetske efikasnosti na objektima javnih ustanova iz nadležnosti Ministarstva obrazovanja, nauku i mlade Kantona (JU OŠ „Zahid Baručija“ - Vogošća, JU OŠ „Hašim Spahić“ - Ilijaš i JU OŠ „Srednje“ - Ilijaš). Sa 31.12.2016. godine povučeno je ukupno 852.040,82 KM, a ostatak sredstava bit će utrošen u prvom kvartalu 2017. godine.

Projekat nabavke sistema za vještačku proizvodnju snijega i novog vertikalnog transporta na Bjelašnici u vrijednosti od 16.000.000 KM finansira se kreditom domaćih banaka u iznosu do 10.000.000 KM i 6.000.000 KM iz Budžeta Kantona Sarajevo. Projekat se implementira putem KJP „ZOI 84“ a od značaja je za stvaranje uslova za održavanje EYOF-a³⁷ 2019. godine. Sa 31.12.2016. godine povučeno je ukupno 6.502.450,50 KM, od čega je 6 miliona KM iz Budžeta, ostatak iz kredita. Očekuje se nastavak aktivnosti na implementaciji u prvom kvartalu 2017. godine, sa početkom građevinske sezone.

Projekat povećanje energetske efikasnosti u stambenim zgradama Kantona Sarajevo vrijednosti 7.638.288 KM, koji je u implementaciji. Sa 31.12.2016. godine utrošeno je 4.556.202 KM. Realizacija se nastavlja 2017. i 2018. godine.

* * *

Vlada KS je u protekloj godini poduzela niz mjera koje će i dalje biti u primjeni kako bi doprinijela funkcionisanju uspostavljenog sistema u okviru realno mogućih, a to su:

- provodi mjere racionalnog trošenja budžetskih sredstva,
- jačanje organa kantonalne inspekcije,
- omogućavanje povoljne poslovne klime,
- veća kontrola korištenja i naplate sredstava po osnovu korištenja prirodnih resursa na području KS,
- moratorij na zapošljavanja koja nemaju ekonomsku opravdanost,
- unaprjeđenje efikasnosti poslovanja komunalne privrede,
- kontrolu isplate plaća i naknada,
- kontrolu rada komisija i prekovremenog rada zaposlenika,

---

³⁷ European Youth Olympics Festival / Evropski omladinski olimpijski festival

- optimiziranje i veću transparentnost javnih nabavki,
- izmirivanje dugovanja po osnovu izvršnih sudskih rješenja iz ranijih godina
- smanjivanje subvencija sektoru komunalne privrede i aktivnosti u vezi sa poboljšanjem poslovanja KJP-ova
- podizanje efikasnosti javne administracije putem donošenja Zakona o državnoj službi u KS.

* * *

Smjernice ekonomske politike Vlade Kantona Sarajevo u narednom periodu odnosit će se na daljem provođenju naprijed navedenih mjera kao i iznalaženju novih mjera kako bi se doprinjelo ukupnim strateškim ciljevima Federacije BiH koji podrazumjevaju: makroekonomsku stabilnost, konkurentnost, održivi razvoj, zapošljavanje, socijalnu uključenost, te EU integracije.

Vlada Kantona Sarajevo će realizacijom svojih projekata koji su u toku doprinjeti poboljšanju poslovnog ambijenta, a svojim mjerama koje provodi doprinjeti stabilnosti javnih finansija, što predstavlja neke od ključnih smjernica ekonomske politike Vlade.

Podizanjem efikasnosti javne administracije koje je započelo donošenjem novog Zakona o državnoj službi u KS očekuje se da će započeti projekti imati veći stepen realizacije te da će uključenost Kantona kao nižeg nivo vlasti u entitetskim pravcima djelovanja time imati veće učešće.

Uspostavljanjem nove turističke zajednice u Kantonu Sarajevo očekuje se da će Kanton Sarajevo postati konkurentna destinacija, doprinjeti održivom razvoju kroz ovu atraktivnu granu privrede današnjice, te podstaći zapošljavanje u ovoj oblasti i iskoristi sredstva za značajne projekte društvene zajednice.

5. Procjena prihoda budžeta KS

Iako je izvršavanje planiranih aktivnosti u prvih pet mjeseci 2017. godine u skladu sa usvojenim Budžetom i ne postoje značajna odstupanja u odnosu na planom utvrđene veličine (osim činjenice da je u prvom kvartalu 2017. godine izvršena preporuka Ureda za reviziju i računi Zavoda za izgradnju KS su zatvoreni, te su sredstva prenesena na depozitni račun KS), KS kao niži nivo vlasti rijetko može direktno koristiti mjere fiskalne politike za poboljšanje vlastite fiskalne pozicije. Tako na primjer, KS vrlo rijetko može uticati na promjenu poreznih stopa jer se one u pravilu donose na nivou FBiH za sve kantone.

Budžet KS je u svom rashodovnom dijelu opterećen cjelokupnim sistemom obrazovanja (od predškolskog do visokog obrazovanja), kao i sistemom unutrašnjih poslova i dobrim dijelom sistemom pravosuđa (Kantonalni sud, Općinski sud, Kantonalno tužilaštvo, Pravobranilaštvo), stoga, kada se govori o fiskalnoj politici KS potrebno je da viši nivoi vlasti imaju u vidu cjelokupno stanje kako bi mogli poduzeti adekvatne mjere fiskalne politike koje ne bi ugrozile

funkcionisanje uspostavljenog sistema. Odluke viših nivoa vlasti direktno i indirektno utiču na rad i funkcionisanje nižih nivoa vlasti, a niži nivoi vlasti u okviru svojih nadležnosti pokušavaju pronaći ravnotežu između projiciranih (odobrenih) sredstava i svih potreba društva i privrede.

Ministarstvo finansija KS je prilikom procjene prihoda od indirektnih i direktnih poreza za sljedeću budžetsku godinu i naredne dvije godine u izradi ovog dokumenta koristilo dostavljene projekcije od strane Federalnog ministarstva finansija (dopis broj: 05-14-2-3459-1/17 od 11.05.2017.g.), prema osnovnom scenariju preuzetom od strane Odjeljenja za makroekonomsku analizu Uprave za indirektno oporezivanje. Kada su u pitanju projekcije ostalih poreznih i neporeznih prihoda, Ministarstvo je koristilo ostvarenje prihoda u 2016. godini, kao i ostvarenju prihoda u proteklom periodu 2017. godine.

Strukturu javnih prihoda Budžeta KS čine: prihodi po osnovu indirektnih poreza, porez na dobit, porez na dohodak, porez na imovinu, zaostali prihodi od poreza, tekući transferi i donacije, te neporezni prihodi u vidu prihoda od poduzetničkih aktivnosti i imovine, naknada, taksi, novčanih kazni i drugih prihoda koji se ostvaruju, prikupljaju i raspoređuju prema važećim propisima na teritoriji FBiH. U tabeli 10 predstavljeni su projicirani prihodi za trogodišnji period 2018.-2020. godine:

Tabela 10: Projicirani prihodi za trogodišnji period 2018.-2020. godine

Prihodi i primici	Ostvareno 2016. godine	Ostvareno 01.01.-30.04. 2017.g.	Bužet Kantona Sarajevo za 2017. g.	Procjena Bužeta Kantona Sarajevo za 2018.g.	Procjena Bužeta Kantona Sarajevo za 2019. g.	Procjena Bužeta Kantona Sarajevo za 2020. g.
	1	2	3	4	5	6
I RAČUN PRIHODA	675.388.374	257.661.162	658.863.170	681.813.700	719.572.000	759.367.400
A PRIHODI OD POREZA	583.065.789	197.130.701	565.114.100	591.183.700	628.132.000	667.417.400
711000 Porez na dobit pojedinaca i preduzeća	71.615.420	41.234.059	68.960.000	75.474.100	76.507.700	77.632.300
711100 Porez na dobit pojedinaca	216.699	45.034	310.000	220.000	200.000	180.000
711200 Porez na dobit preduzeća	71.398.721	41.189.024	68.650.000	75.254.100	76.307.700	77.452.300
713000 Porez na plaću i radnu snagu	770.477	86.003	620.000	500.000	450.000	400.000
714000 Porez na imovinu	9.343.224	5.305.447	10.930.000	10.950.000	10.950.000	10.950.000
715000 Domaći porez na dobra i usluge (zaostali porezi)	510.278	10.772	568.000	560.000	550.000	540.000
716000 Prihodi od poreza na dohodak	121.697.865	39.819.578	120.137.700	125.422.000	127.177.900	129.085.500
717000 Prihodi od indirektnih poreza, od toga:	376.736.072	110.643.708	363.789.400	378.202.100	412.436.400	448.749.600
717121 Prihodi od indirektnih poreza koji pripadaju Kantonu	370.459.539		355.389.400	369.536.600	402.986.500	438.467.700
717131 Prihodi od indirektnih poreza koji pripadaju Direkcijama cesta	6.276.533		8.400.000	8.665.500	9.449.900	10.281.900
719000 Ostali porezi (zaostali)	96.490	28.540	78.000	60.500	45.000	45.000
777000 Prihodi po osnovu zaostalih obaveza	2.295.963	2.594	31.000	15.000	15.000	15.000
B NEPOREZNI PRIHODI	75.254.154	52.167.820	77.651.170	72.900.000	73.100.000	73.100.000
721000 Prihodi od poduzetničkih aktivnosti i imovine	1.214.525	476.943	4.270.300	2.500.000	2.500.000	2.500.000
722000 Naknade i takse, prihodi od sopst. djelatnosti i neplanirane upla.	65.780.809	49.181.523	64.079.500	61.500.000	61.500.000	61.500.000
723000 Novčane kazne	8.258.820	2.509.353	9.301.370	8.900.000	9.100.000	9.100.000
C TEKUĆI TRANSFERI I DONACIJE	16.516.131	7.376.958	16.097.900	16.730.000	16.840.000	16.950.000
731000 Tekući transferi iz inostranstva	165.231	207.937	0	200.000	200.000	200.000
732000 Tekući transferi od ostalih nivoa vlasti	15.448.938	6.908.367	15.648.600	15.750.000	15.850.000	15.950.000
733000 Donacije	901.962	260.654	449.300	780.000	790.000	800.000
D KAPITALNI TRANSFERI	552.300	985.683	0	1.000.000	1.500.000	1.900.000
II KAPITALNI PRIMICI	880.378	168.158	9.772.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
811000 Kapitalni primici	880.378	168.158	9.772.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
III RAČUN FINANSIRANJA	4.544.900	1.269.883	43.346.700	13.419.400	3.409.400	3.409.400
813000 Primici od primljenih otpлата	2.888.111	1.134.733	2.866.700	3.419.400	3.409.400	3.409.400
814300 Primici od direktnog zaduživanja	1.656.789	135.150	40.480.000	10.000.000	0	0
IV VIŠAK PRENESENH NEUTROŠENH SREDS TAVA OD DIREKTOG ZADUŽIVANJA IZ PRETHODNIH GODINA (domaći krediti)	0	0	397.430	0	0	0
Višak prenesenih neutrošenih sredstava od direktnog zaduživanja iz prethodnih godina (domaći krediti)			397.430	0	0	0
UKUPNO I - IV	680.813.653	259.099.203	712.379.300	696.233.100	723.981.400	763.776.800

Ukupno planirani prihodi KS za 2018. godinu iznose 696.233.100 KM ili 2,26% manje u odnosu na Budžet KS za 2017. godinu. Naime, u Budžetu KS za 2017. godinu očekuju se primici od direktnog zaduživanja putem obveznica u ukupnom iznosu od 40.480.000 KM, a u ovom momentu nije poznato da li će se KS kreditno zaduživati u 2018. g. Bitno je napomenuti da su, na osnovu projekcije Federalnog ministarstva finansija, u procjeni Budžeta KS za 2018. godinu **povećani prihodi od indirektnih poreza za 3,9%**, te su prihodi od poreza na dohodak i prihodi od poreza na dobit preduzeća povećani za 4,4% i 9,6% respektivno.

U skladu sa Zakonom o budžetima u FBiH prihodi su predstavljeni unutar tri računa u ukupnom iznosu od 696.233.100 KM. **Račun prihoda** za 2018. godinu planiran je u iznosu od 681.813.700 KM unutar kojeg najznačajnije pozicije predstavljaju prihodi od indirektnih poreza, porez na dohodak, porez na dobit koji su planirani u skladu sa projekcijama Federalnog ministarstva finansija, zatim grupa neporeznih prihoda i tekućih transfera i donacija koji su planirani u skladu sa ostvarenim prihodima ove vrste u proteklom periodu, kao i mogućim zakonskim izmjenama koji su u toku. **Kapitalni primici** planirani su u iznosu 1.000.000 KM i odnose se na procjenu primitaka od prodaje robnih rezervi, te **Račun finansiranja** koji je planiran u iznosu od 13.419.400 KM i odnose se na procjenu primitaka od primljenih otplata.

* * *

Smjernice za budžetske prihode Budžeta Kantona Sarajevo u narednom periodu odnosit će se na poboljšanje naplate dugovanja po osnovu prihoda od davanja prava na eksploatacije prirodnih resursa, патената i autorskih prava i resorno Ministarstvo za ovu oblast (Ministarstvo privrede) je pokrenulo značajan broj postupaka preko Pravobranilaštva Kantona Sarajevo koji će doprinijeti boljoj naplati ove vrste prihoda. Osim toga u proceduri je donošenje novog Zakona o koncesijama koje će bolje, preciznije i efikasnije regulisati ovu oblast i poboljšati kontrolu i naplatu potraživanja. Očekuje se da će budžetski korisnici obavljanjem svoje osnovne djelatnosti za koju su i osnovani poboljšati naplatu kantonalnih naknada. Ministarstvo finansija će u narednom periodu raditi na unaprijeđenju propisa iz oblasti oporezivanja koji su u njegovoj nadležnosti kako bi poboljšalo poslovni ambijent i doprinjelo boljoj regulaciji i što manjim distorzijama i poreskoj evaziji prilikom naplate javnih prihoda Budžeta Kantona Sarajevo.

6. Plan upravljanja javnim dugom KS

Dug KS na dan 31.12.2016. godine iznosi 195.823.841,87 KM (od čega se na glavnici odnosi 187.460.244,85 KM, a na kamatu 8.363.597,02 KM). U strukturi ukupnog duga na ino kredite odnosi se 123.362.672,57 KM (od čega se na glavnici odnosi 120.930.300,43 KM a na kamatu 2.432.372,14 KM), kojima su finansirani kapitalni projekti, kao i podrška Budžetu KS kreditima kod MMF-a. Na kredite kod domaćih banaka odnosi se 72.461.169,30 KM (od čega se na glavnici odnosi 66.529.944,42 KM a na kamatu 5.931.224,88 KM), a kojima je finansirano pokriće budžetskog deficita (kreditima odobrenim u 2014. i 2015. godini) i kapitalni projekti (kreditima iz 2011., 2012. i kreditom kod Razvojne banke FBiH iz 2014. godine).

Pregled stanja duga i struktura po kreditima i obaveza za servisiranje za period 2017.-2020. godine dat je u tabeli 11:

Postojeći krediti se uredno otplaćuju u skladu sa zaključenim ugovorima i otplatnim planovima. Za planirane kredite izvršena je procjena obaveza za servisiranje u navedenom periodu. U skladu sa članom 7. Zakona o dugu, zaduživanju i garancijama u FBiH, KS planira dugoročna zaduženja, tako da u 2018. godini obaveze za servisiranje duga iznose 8,97%, za 2019. godinu 7,33% i 2020. godinu 5,24% od dozvoljenih 10% prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini.

Glavne smjernice za upravljanje dugom su sljedeće:

Raditi na iznalaženju povoljnih izvora finansiranja/zaduživanja u narednom periodu u odnosu na kreditno zaduženje kod komercijalnih banaka.

Prilikom planiranja zaduživanja voditi računa da se održi ravnomjerna struktura otplate po godinama u cilju minimiziranja rizika likvidnosti:

- Radi smanjenja valutnog rizika maksimalno koristiti zaduživanje u EUR i BAM;
- Održanje većinskog udjela duga s fiksnom kamatnom stopom;

U narednom periodu KS će se zadužiti za finansiranje kapitalnih projekata i budžetskog deficita, po najpovoljnijim uslovima. Emisija obveznica KS, kao način zaduživanja, je opredijeljenje Vlade KS koje će u narednom periodu imati značajno učešće.

7. Zaključak

Smjernice ekonomske politike Vlade Kantona Sarajevo u narednom periodu doprinosit će ukupnim strateškim ciljevima Federacije BiH koji podrazumjevaju: makroekonomsku stabilnost, konkurentnost, održivi razvoj, zapošljavanje, socijalnu uključenost, te EU integracije.

Vlada Kantona Sarajevo će realizacijom svojih projekata koji su u toku doprinjeti poboljšanju poslovnog ambijenta, a svojim mjerama koje provodi doprinjeti stabilnosti javnih finansija, što predstavlja neke od ključnih smjernica ekonomske politike Vlade.

Podizanjem efikasnosti javne administracije očekuje se da će započeti projekti imati veći stepen realizacije, te da će uključenost Kantona kao nižeg nivo vlasti u entitetskim pravcima djelovanja time imati veće učešće.

Uspostavljanjem nove turističke zajednice u Kantonu Sarajevo očekuje se da će Kanton Sarajevo postati konkurentna destinacija, doprinjeti održivom razvoju, te podstaći zapošljavanje u ovoj oblasti i iskoristi sredstva za značajne projekte društvene zajednice.

Poboljšanje naplate dugovanja po osnovu prihoda od davanja prava na eksploatacije prirodnih resursa, patenata i autorskih prava kroz pokrenuti značajan broj postupaka preko Pravobranilaštva Kantona Sarajevo od strane resornog ministarstva Vlade Kantona Sarajevo, doprinjet će naplati budžetskih prihoda u posmatranom srednjoročnom periodu.

Donošenje novog Zakona o koncesijama bolje, preciznije i efikasnije će se regulisati ova oblast i poboljšati kontrola i naplate potraživanja.

Budžetski korisnici će obavljanjem svoje osnovne djelatnosti poboljšati naplatu kantonalnih naknada iz svoje nadležnosti.

U narednom periodu koristit će se povoljniji izvori finansiranja/zaduživanja, a emisija obveznica KS, kao način zaduživanja, je opredijeljenje Vlade KS koje će u narednom periodu imati značajno učešće.

Ministarstvo finansija će u narednom periodu raditi na unaprijeđenju propisa iz oblasti oporezivanja koji su u nadležnosti Kantona Sarajevo kako bi poboljšalo poslovni ambijent i doprinjelo boljoj regulaciji, te što manjim distorzijama i poreskoj evaziji prilikom naplate javnih prihoda Budžeta Kantona Sarajevo.

